vigoꝛem pꝛiſtinū redierūt. Et ne hoc caſu ⁊ non miraculo fieri ꝓbaret. q̄dam puella vite ſecularis de ſuburbio niuellēſi allata ē igne ſacro ſuccēſa clamās ⁊ dicens. O ſancta ghertrudis vgo. beghina non ſū vt q̄d ego ſuccēdor. Nec moꝛa. manꝰ eiꝰ adusta cum parte brachij a parte reſidua cecidit q̄ſi carbo. Et hoc velut beata ghertrudis puelle maīfeſto miraculo oſtēderet beghina non eſſe ⁊ ideo tibi ſicut beghine non fiet. Plures ex hijs que dicto modo curate ſūt vidimus poſt et ante. Beati ergo ⁊ felices illi ſunt q̄ hic ⁊ non ī futuro peccata luere meruerunt.

Qꝛ totā vitā ſuā criſtianꝰ exerceat ī gra̅cia ſeptiformis ſpiritꝰ ⁊ decalogo legis. Capitulū. li.

Vita apū lōgiſſima ſeptennis. nūq̄ꝫ autē vltra. x. annos durare poſſūt. Quid aūt in ſeptenario numero. niſi ſeptiformis gr̄cia ſpiritus ſancti. ⁊ q̄d ī denario. niſi legis decalogꝰ deſignat. Ex hijs duobus tota vita pendet criſtiani. In hijs verſent apes fidelium. preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi ſint quaſi forma vite moꝛtal et modus. ⁊ ex hijs ēſultat gracia ſeptiformis. Et vide qualiter. vt ſcilicet ſpiritu ſapiētie quo ad deum homo regatur ītrīſece ⁊ ad cōtemplacōez diuini cultꝰ validius accendat. Spiritu vero ītelligencie in neceſſarijs vite q̄ ad proximum pars mentis inferioꝛ oꝛdinet ⁊ ad ſui regimen homo interioꝛ gubernet. Spiritu aūt ꝯſilij ſup precepta vt vendat omnia ⁊ det pauperibꝰ. nudum criſtum ſeq̄t nudus. terrenis alacer extollat. Spū vero foꝛtitudinis ꝯtemptis ꝓſperis contra aduerſa et aſpera ſolidetur. Spiritu aūt ſciētie legem īplere feſtinet in ꝯpage caritatis per vnitatem pacis et fidei coniungat. Spiritu vero pietatis per cōpaſſionem liq̄fiat et molleſcat vt in omnibꝰ et ꝑ omnia pietas oꝛdinet. Poſtremo ſpiritu timoꝛis pondꝰ anima capiat in pꝛopriū moderamen et ꝑ hoc ī ea omīs rubigo peccati ⁊ macula deſtruat. Et hec ſeptiformis gratia ſcdm. vij. ꝓprietates vl effectꝰ ignis q̄ ſpiritū ſanctum ſignificat diuerſitatem donoꝛū ī eodem ſpiritu plenius opat. Et hij ſeptem effectꝰ vel ꝓprietates ignis ſunt q̄bus ſignantur actus ſpiritꝰ ſancti ī. vij. donis. Retrograde tn̄ ponūt vt pꝛimꝰ

vltimo et vltimꝰ primo velut or
do poſtpoitꝰ attēdat. vn̄ vſus.
Deſtruit emollit ꝯiūgit ꝯſoli
datq;. Alcꝰ attollit. illuminat
ignificatq;. Ignis enim deſtru
it rubiginem ⁊ ſpūs timoris ex
pellit pctm̄. Ignis ſecūdo emol
lit ideſt liquefacit. ⁊ mētem ſpi
ritꝰ pietatis per compaſſionē.
Ignis tercio ꝯiūgit multa ſcili
cet ligna ī vnū cinerē. Et ſpūs
ſciencie q̄ eſt caritas multorum
mentes in vnam pacem et fidē.
Ignis quarto ꝯſolidat quia va
ſa figuli probat fornax. ⁊ ſpūs
fortitudis mentes fidelium con
tra aduerſa roborat. Ignis qui
to alcius attollit. ⁊ ſpiritꝰ conſi
lij non ſolum in preceptis ſ; eci
am ſuper p̄cepta mētes erigit.
Ignis ſexto illuminat ⁊ ſpiritus
intellectus docet nos omnem ve
ritatem oris cordis et operis.
Ignis ſeptio ignificat ideſt fer
uentem efficit. et ſpūs ſapiētie
ideſt ſapide ſciencie mentem ad
contemplacionem accendit.
Beatū ergo tabernaculum dei
in hominibus quod in viciſſitu
dine temporum ſeptiformi tali
bus ſeptem lucernis in omnem
decorem et gloriam illuſtratur.
vt ex hijs in decalogo legis pre
cepta domini lucidiſſima reſplē
deant. Hic igit̄ ⁊ ſi columna lu

cis in nocte a tenebris reuelet.
in die tn̄ p̄ntis vite ignorantiā
ſtatꝰ ſui quaſi nubis caligine ne
euaneſcat interius ad vmbrat.
Neſcit enī homo an amore dig
nus ſit an odio. ¶ Super hoc
dubio cum illa pia et beata lut
gardis in aquaria monialis vt
in vita eius deſcriptum eſt lāg
ueret diucius. et cotidianis lac
mis certificari ſe poſceret. etiā
in preſenti vocem ad ſe maniſe
ſtiſſimam factam audiuit. Se
cura eſto kariſſima. quia placet
domino vita tua. Ad horam er
go pia lutgardis exultās cepit
itaꝑ vt ꝓus nichilominus formi
dare. ſecūdo aūt viſitata ē vl' ſic
renuit ꝯſolari. tercio nō ē eam
paſſus miſericors dn̄s diucius
tribulari. Cum ecce vir ſpecta
bil' ⁊ ignotus oībꝰ. locutorium
vbi moniales ſedebāt introiuit.
ſalutatis oībꝰ breuiter piā po
ſtulauit lutgardim ocius accer
ſiri. Que vt venit ſalutauit eā.
et omnibus audientibus dixit.
hec tibi mandat omnipotens.
Iam ſecura viuas de cetero. q̄a i
te dn̄o bn̄ ꝯplacuit. hec dicens
iuuenis ſine mora diſparuit.
nec vltra reſtabat que rere vnde
veneāt aut q̄s fuerit. ¶ Vidimꝰ
iulianum quendam canonicum
cātipratenſ cenobij. qui cū diu

vitā innocentem tenuiſſet· a de
mone nocte quadā quaſi ſuus
epiſcopus eſſet territ⁹· plena vo
ce clamans et eiulans rogauit
dominum· vt ſi ſaluandus eſſet
ei aliq̄d ſignū demōſtrarꝫ· Nec
mora· patente celo ⁊ lumine cir
cumfuſus· ad ſpem viuam cōſtā
tiſſime ſolabat̄· Nec hoc mirꝝ
erat· q̄a beat⁹ homo cui celū pa
tebat· Quid aūt de bono mor
tis et beata morte ph̄i ſentiant
audiamus· Dū eſt vita grā mor
tis eſt ꝯdicio oportuna· Gratā
aūt vitam ītelligas quādo mich
il in ꝯſciencia reprehēſibile ſen
tiens· mortem gratanter exſpe
ctas· Mori felicis eſt dū in pace
verſat̄· Tolerabilior eſt q̄ mori
velit q̄ꝫ q̄ male viuere· Nō enī
viuere bonum ſꝫ bene viuere· Vn̄
ſapiēs· Semp cogita qual' vita
non q̄nta ſit· Cicius aūt mori ā
tarde ad rem nō ptinet· Bene
autē mori eſt effugere male vi
uēdi piculū· Nichil melius eter
na lex fecit q̄ꝫ ꝙ nob' vnū itroi
tum dedit ⁊ exit⁹ multos; bono
loco res hūane ſunt ꝙ nemo ñ
vicio ſuo miſer ē· Vis aduerſus
corp⁹ hoc liber eſſe· tamq̄ꝫ mig
turus ſemp habita· Cū venerit
dies illa q̄ mixtū hec diuina hu
manaq̄ꝫ ſecernꝫ tp̄s· h ñ fuerit
iq̄ꝫ vbi me michi reddꝫ· nec nūc

tū ſine me ipſe ſū· ſed graui ter
re mole detineor p has mortales
moras q̄bus illi melior vite p̄
ludit̄· Quicq̄d circa te iacet· ve
cum ſemp hoſpitantis loca ſarci
nam ſpectat· Tūſeūdum eſt· ex
cutit natuā reddūtem ſicut itrā
tem· Non licet plus efferre q̄ꝫ
intuleris· Nonne ex eo etiā q̄d
ad vitam intuliſti pars magna
ponenda eſt· Equo animo igit̄
mēbra tā ſuperuacua dimitte·
et corp⁹ ī hitatū diu pone· Scin
det̄ obruet̄ abolebitur· veniet q̄
te reuelet dies· Tūc nature ti
bi archana retegent̄· diſcuciet̄
iſta caligo· et lux vndiq̄ꝫ clara
circumdabit· Imaginare tecum
q̄nt⁹ ille ſit fulgor vt ſideribus
inter ſe lumē miſcētibꝫ dies et
nox aeris īfima ceſſabūt· Tūc
in tenebris te vidiſſe dices cuꝫ
totam lucem et tot⁹ aſpexeris·
quā nunc p āguſtiſſimas vias
oculoꝝ obſcuriſſime intueris· et
tam admirans illā iam procul·
Quid tibi videbitur diuina lux
cum illam ſuo loco videris· Q̄ q̄ꝫ
ſtolidum illi ſpei illi beatitudini
inniti· vt hinc letus exeas in id
q̄d ſemper mortis ꝯpendio mu
tes q̄d ī ppetuum non tollat̄·
Hoc igit̄ diſcas vitā cōtemne
re· Nemo enim illā bene regit
aut cuſtodit· niſi q̄ contempſit·

Vita nob̄ pſcā ē. ſi eſt honeſta.
vbicūq; deſines tō ē. Nō ē mag
na res viuere. magnū ē honeſte
mori prudēter ⁊ fortiter. Nā vi
ta ſi moriēdi virtꝰ abeſt. ſuitus
eſt. Quō fabula ſic vita. non q̄
diu ſʒ q̄ bn̄ acta ſit ēfert. Mirū
ōnes ſi prudēs aduertens; vitā
ſequens fugit illa. mortē fugis
et illa proſequitur. nec ē vnus
omniū qui euadat. Vide ergo.
mors me ſequitur. fugit vita.
Aduerſus hoc doce me aliqͦd ef
ficere vt ego mortem non fugiā.
nec vitam ſequar. Et maiori
animo debemꝰ accedere ad emē
dacōnem noſtrā. quo ſemel nob̄
tradita ē perpetua boni poſſeſ
ſio. Mors quā pertimeſcimꝰ et
recuſamus intercipit vitam non
eripit. Venit iterum qui nos in
lucē ēponat dies. et ideo eq̄ aīo
debʒ rediturꝰ exire. Sic nos ge
rere debemus non tanq̄ ꝓpter
corpus viuere debeamus. ſʒ tanq̄
poſſimꝰ ſine corpe. Seneca. Añ
ſenectutem curaui vt bene viue
rem. i ſenectute vt bene moriar.
bene autem mori eſt libēter mo
ri. Vt ſatis vixerimus nec anni
nec dies faciēt. ſʒ aīmꝰ. Mors
aut finis ē ā trāſitꝰ. Nec ergo
deſinere timeo id eſſe qͦd īcepiſ
ſe nec trāſire q̄a nuſq̄ tā angu
ſte ero. Noli huic trāqllitati cō
ſidere. i momēto mare euertit.
Eodē die vbi luſerant nauigia
ſorbent. Nulli rei felicior amiſ
ſio eſt q̄ que deſiderari amiſſa
non poteſt. liquet tm̄ hoīm in
prudēciā vt timore mortis cogā
tur ad mortē. Vere beata mors
que melioris cōſciētia obicōis le
ta ſuſcipit. nec vitā deſerere q̄ri
tat q̄ pocius ingerit tediū q̄ ſo
letur. ꝓperāt inuenire qͦd fixum ē
et perpetua ſorte manſurū vbi ē.
ꝓperemus ⁊ relinq̄mur. agit nō
agit velox dies. Inſcij rapimur
oīa in futurū depoīmꝰ. et iter ꝑa
picia leta ſumꝰ. Tu ergo fidelis
aīa vitā tuā cōtinues ⁊ ſemp ex
erceas i ḡra ſeptiformi. vt eā
in decalogo legis perfecte con
ſummes.

¶ De venerācōe corpoꝝ ſcōꝝ et
ſuffragijs defūctoꝝ exēpla plu
ra. ¶ Capitulū. lij.

Hyeme latent. ⁊ tūc veſcū
tur melle qͦd eſtiuo tpe
cogregarūt. Hyemē dica
mus mediū tps quo anima ex
uta corpore trāſit ad regē l' ad
penā vt diem reſurrectionis vl
timā quo aīa ſociabit' corpi et i
mortalitate perpetua veſtietur.
Et bene dicit' latent. ex hoc cor
pore i ſepulchrum quod daniel
propheta in puluere dormire di
ſtinxit. et bene dixit i puluere.

quia ſcd̄m ꝙ primo homini di
ctum eſt puluis es ⁊ in puluerē
reuerteris.corpa in puluerem ge
neāliter reſoluūt. De hac odi
cōne excipit corpus criſti quod
non vidit corrupcōez.qa die ter
cia reſurrexit. De hac ſm veri
dicum auguſtinū corpꝰ excipit
mrīs criſti De hac vtere credi
mus et euangeliſta iohānes.q̄
ſicut fuerūt ſocij paſſionis ita
iuſte ſunt ⁊ cōſolacōnis cū criſto
iam inmortalitate veſtiti. ¶ Vidi
mus et corpus cuiuſdam ſancti
qd̄ annis fere ſeptīētis integrali
ter manſerat icorruptū. q̄ aūt
occaſione hoc factum ſit iudici
um breuiter enarrabo. In vrbe
germanie treuerēſi tocius euro
pe antiq̄ſſima ciuitate ſtructurā
q̄dam mirabilē erat q̄ helene cō
ſtātini mrīs palaciū dicebat.
hoc ne ab inimicis ꝑocuparet
in piaculum ciuitatis a cuib; eſt
deſtructum. In cuius latere a p
te aq̄lonari oratoriū paruū iuē
tum ē i quo altare ex alabaſtro
cādidiſſimū erat.et i latere dex
tro ſepulchrū.ſcriptura vero ſu
per ſepulchrū in piete legebat.
Sancte theodulphe noſtri peti
mus miſerere. Ad ſepulchꝛ igit
ciuib; pariter adunatis.vocati ſūt
fratres predicatores. Et ego ca
ſualiter ſuperueni. Depoſito
ergo lapide corpus iuenimꝰ in
corruptum ⁊ apto ſcemate ad co
opiēdum nature ſecreta manus
ſuper verenda dimiſſas. De p
miſſione vero ciuiū manū ei dex
terā quā i ſacrificio corporis cri
ſti viuens extenderat. mox ab
ſcidi et fratrib; predicatoribus
dedi. Huius rliq̄as capillorū ⁊
vnguiū in antiq̄ſſimo monaſte
rio iam dicte ciuitatis qd̄ i hor
reū dicit cum ſupſcripcōne vete
ri et alijs rliq̄is ſanctoꝝ iueni.
De hoc beato viro ⁊ eius fratre
beato theoderico q̄ i alia parte
ſtructure ſupradicte icineratꝰ ē
fama āntiq̄ſſima ferebat. Fuerūt
ābo filij ſororis cuiuſdā ipatoris
romanorū.q̄rū beatus theodul
phꝰ iuſſu auūculi filiam regis
britānie deſpōſauerāt adhuc pu
er. Cumq; adoleſcens factꝰ ſpe
gracioris vite ſponſam noll; ac
cipe in vxorem ſ; v̄go imppetu
um remanere. ceſar idignacōe
permotꝰ illū de patria expulit.
Qui treuerī veniens et habitū
monichalem ſuſcipiens quaſi i
arctiſſimo ſpecu i loco quem dixi
mus ſe recluſit. Erat aūt et le
ctus eiꝰ lapideus cum ceruicali
lapideo iux̄ oratoriū qd̄ predixi.
Beatꝰ vero credit frater eius
et vitā beatā in eodē loco duxiſ
ſe. Decreto aūt conſilio populi

ciuitatis ſacrū corp9 in eccleſia
fratrū predicatorū trāſlatū eſt
et retro altare digna veneracio
ne locatum. Reuolui autem po
ſtea cronicam tp̄m. et de hijs
duobus fratribus ſcriptum legi
quia ſub clodoneo rege francorū
hij viri ſancti floruerunt. Credo
tamen ſaluo meliori iudicō. dig
ne quidem beatum theodolphū
pro ſigno et incorrupcione vir
ginitatis in carne icorrupcōnis
gloriam etiam in corpore ſuſce
piſſe. Unde in libro ſapiēcie di
citꝰ. Incorrupcio facit ꝓximū eſ
ſe deo. Juſticia enī ppetua eſt et
immortal. in iuſticia etiā ē imor
litatis acquiſicio. Mirabil de9 in
maieſtate ſua. q̄ etiā puluerem
nr̄m ita glorificat ī pn̄ti vt dig
ne in eo future rſurrectōis glo
riam pleno pectore et fiducia
ſperare poſſim9. ¶ Similit plu
rima ſanctorū innocentū corpa
ſub herode paſſorū vidim9 icor
rupta. Quātum ergo et q̄re ſcōꝝ
corpa venerāmur. beat9 aug9. in
libro de ciuitate dei declarat di
cēs. O q̄ꝫ veneranda ſūt corpa de
functoꝝ ſcōꝝ. Si enī pr̄na veſtis
et anulus tāto carora ſūt filijs
q̄to erga parentes maior affc̄us.
multo magis corpa beatorū qui
bus dignius atq3 pfc̄us ī ōne
opus bonū vſus ē ſpūs ſanctus;

certum eſt ꝙ q̄ honorauerunt
et dilexerunt ſanctos multa p
eos beneficia ſunt experti. et de
hoc quidem exempla plurima.
¶ Frater ordinis predicatorum
cui hoc accidit qd̄ ſubiūgo nar
rauit michi numq̄ꝫ ſe per ānos
plures aliq̄d dormiuiſſe. Jace
bat in infirmaria ſpiritu vix he
rens. mire autem deditus ſerui
cio matris criſti. Dictis aūt a
fratribus matutinis nocte qua
dam vſq3 ad laudes dn̄a noſtra
cū īgenti luie apparuit frī infir
mo dicens. Ego mr̄ criſti pro
na ordis tui premunire te veni
q̄a ī ſimilitudīe3 habit9 tui dya
bolus vt mal9 frē adueit. ſ3 ↄtra
hūc verbis huiuſmodi te ſignabis.
Bn̄dicat me deus pr̄. q̄ cūcta cre
auit ex nichilo. Bn̄dicat me de
us filius. q̄ hoīe3 pditū repauit
ex ſangne ꝓprio. Bn̄dicat me
deus ſpirit9 ſanctus. cui9 me ſal
uet pie conſolacōis īfuſio. nec
diu ſentires ꝯtracte debilitatis
incōmodū. S3 ↄuenientib3 frī
bus ī vnū facies qd̄ inſpirābit ti
bi et integram recipies ſanitatē.
Hec dicens pietatis mr̄ repēte
diſparuit. Frater autem qui
per plures annos vix ad dor
miendū oculos clauſerat. ſpacō
pſalmorum qui in matutinis et
laudibus dicebantur protinus

obdormiuit· Erat at⁹ aūt ī can
tico benedict⁹ dn̄s deus iſrahel
vidit dyabolū in ſpecie fratris ī
habitu venientem q̄ paulati creſ
cens dom⁹ faſtigiū attīgebat·
Nec mora· vbor ū memor que a
matre pietatis didicerat cōſig
uit ſe· ⁊ mox dehiſcēte terra ho
ſti antiq̄ patuit ruina magna·
Paucis inde diebꝫ q̄ hec geſta
ſunt euolutis de predicacōe fra
tres vndiqꝫ ꝯuenerūt· q̄bꝫ lotis
et raſis dict⁹ frater debil' ſmō er
ba patrone cedis īſpiāt⁹ dixit·
O deus omnipotens piorū labo
rum miſericors retributor ſeruo
rum tuorū ſudores quos gratis
oculꝭ ītuens· reſpice nūc ad me
indignū famulū tuū vt me par
ticipem digneris efficere eoꝝ q̄
in iſtis ſudoribꝫ ⁊ laboribꝫ famu
li tui meruerūt· Hec dicens ſor
des loture fratrū ī vno alueolo
congerens ſuo capiti ſupfudit·
et ſanitatem non ſolū capitis ve
rūetiam tocius corporis cū ōni
integritate recepit· Hūc poſtea
ad laborem multorū paciētiſſi
mū vidim⁹· et ī predicacōibꝫ ꝯti
nuis expeditū· ¶ Fuit ſacerdos
q̄dam vita ⁊ officio dign⁹ q̄ bea
tum bartholomeū apoſtolū ſpe
cialiter diligebat· ⁊ ī ſua ſolem
nitate plures q̄ alio tp̄e paupes
recreabat· Accidit aūt vt ī feſto

ei⁹ celebrata miſſa demonem ī
ī ſpē mulieris pulcherrime ho
neſti habit⁹ et decētis ex eccīa
ſtantem īuenit et quā ſalutata
rogat vt ſecum ad prādiū decli
naret· Qua annuēte ītroducta
eſt· ⁊ ad menſam cum ſacerdote
reſedit· Juxta ſolitū aūt nullus
pauperū īuitat· Nō immemor
ergo beat⁹ bartholomeus deuo
ti erga ſe pſbiteri et frequētis
ſeruitutis· venit ad portam illi⁹
in ſpē pauperis et mēdici· Quo
clamante occurrit famulus do
mus· īgreſſū negat ſ̄ſcipit poſt
prandiū elimoſinā expectare·
Cui apoſtolus benigno vultu·
bene inq̄t expecto· ſꝫ iterum di
cas domino tuo vt reſpondeat ⁊
ēnūciet michi q̄d illud ſit quod
in rebꝫ mūdi mirābilius ſit vel ē
et tamē vnius pedis ſpacio ter
minat· Subridens ergo famul⁹
venit ad dn̄m expoīt illi mēdici
hominis queſtionē· Cui cum ſa
cerdos reſpondere nō poſſet ſu
ſurrauit ei mulier īuitata in au
re· facies hominis eſt· que ī tot
hominibꝫ diuerſificata conſiſtit·
vt nulla ſit ſimil' alteri ſpē vel
naturā· Queſtionē ergo ſolutā
remittit preſbiter et cum ſolu
tam laudaſſet apoſtolus· vade
iq̄t adhuc et q̄ras ex parte mea
q̄d ſit magis ꝓpium hoīs ī rebꝫ

habitus. Regreſſus igit̃ ſuꝰ q̃te
tus v̓ba ꝓpoſuit. Sup hoc etiā
neſcio ſacerdoti mulier in aure
reſpondit. Propriſſimum ho
minis in rebus habitus eſt pec
catum. Solucionē ergo ſeruus
ſuſceptā a domino refert ad por
tam; quā cū iterū laudaſſet apo
ſtolus: ſapienter inq̃t due que
ſtiones ſolute ſūt. Adhuc addā
et terciam et tunc q̃eſcam. Va
de et queras a domino ex parte
mea. quot miliaribus via ab ī
feris extendatur. Regreſſus ſer
uus tercio verba ꝓponit. ⁊ hoc
q̃ȝ preſbitero ignoranti mulier
in aure ſuſurrat dicēs. Hoc ne
mo melius nouit q̃ꝫ qui viaȝ ſe
pius eūdo ad īferos mēſurauit.
Hanc cum ſeruꝰ ſuſceptaȝ a do
mino ſuo reſponcionem ꝑportaſ
ſet ad portaȝ. Bene inquit apo
ſtolus rñdit dñs tuus. Vade er
go et dic illi. Et q̄s ē ille q̄ viā
ſepius ad inferos menſurauit n̄
neq̄ſſimus demō q̄ ī ſpecie muli
eris p̄ſidētis tecum leniter ī au
re ſuſurrat. et te ad cōcubitum il
lecturus erat. n̄ ego bartholome
us apoſtolus cui deuote ſeruiſti
te miſericorditer preueniſſem.
Nec mora. vbi hec ſeruus dño
ſuo nūciauit ſtatī ab ocul' eius
demon euanuit. q̄ mire ſtupēs
a mēſa ſurrexit ⁊ currēs ad por

tam vt ſui liberatorem cerneret et
non īuenit. ¶ Quatuor eccleſie
inter cathedrales eccleſias ſcē
ſpāli vſu dignitatis et ſcabi ſo
lent ⁊ dicūt vt ſancta rōna eccle
ſia. ſancta iheroſolimitana. ſcā
treuerēſ. et ſcā colonieñ. nō ab
re venerabiliter nūcupātur. San
tus enī dicit̃ q̄i ſangne tictus.
Fuit enī ſcā rōna eccleſia ſang
uine tincta precipue apoſtolorū
petri et pauli et innumerabiliū
martirum aliorū. Sancta vero
iheroſolimitana eccleſia ipſiꝰ
cṙiſti glorioſiſſimo ſangne dedi
cat. Scā vero treuerēſ ecc̄ia p
ticulatis martirijs excepcis q̄
bȝ a p̄ncipio fidei frequētur ex
titit coronata: tabȝ viabȝ tñ to
ta illa ciuitas ꝓ xp̄o legit̃ mar
tiriſata et occiſa. Sancta vero
colonienſ eccleſia ab illo glorio
ſo virgīali collegio cuius nume
rum ſolius dicit̃ ſciēcia cōprehē
dit noſcit̃ triūphata. Licȝ igit̃
duodecim milia v̓ginū ⁊ multa
milia virorū mulierum v̓ginū
nobilium et ignobilium cū illis
ineūcium et redeuncium a roma
cōiuncta et cum eis martiriſata
ſūt. vt merito ex profluuio ſang
uinis ſancta ideſt ſanguine tin
cta dicit̃. Vñ quidā ceriacꝰ pa
pa et multi epī rēges et regine
q̄rū noīa cū corpibus lapidibus

inſcripta inter tumulos ſacraꝝ
ꝟginum reperta ſunt ⁊ leuata·
Hoc meincerum id circo vt mira
culũ qd̕ dn̄icus ſum gratus au
diatur · ¶ Bruxella vrbs nobi
lis eſt et magna brabancie · In
hac hoſpitale pauperum ē pre
cipue caritatis et religione pre
clarum · in iſto ſororem quādā
vidim⁹ multo labore ſatagentē
circa frequens miſterium · que
graui infirmitate detenta rebus
hūanis exempta eſt · Cumq; ab
hora diei tercia vſq; ad veſperās
mortua iacuiſſet reuixit ſubito
⁊ erexit ſe · Conuocatiſq; ſorori
bus ⁊ ōib⁹ que preſentes erāt
dixit · Virginalem illum exerci
tum colonieñſium viuens cotidie
veneāta ſum ⁊ earum precibus
nunc a purgatorio liberāta ⁊ ob
hoc ad vitam redire ↄpulſa ſum
vt omnib⁹ earum digne memo
riam habentibus a futurā morte
earū oracōnib⁹ ſuffragia nunci
arem · dūmodo de vita tales exe
ant q̄bus oracio valere poſſit ·
In hoc teſtimonio reddo ſpiritū
iterato · Nec mora · hec dixit ⁊ fe
cit · ¶ Narrauit m̄ dn̄s gwylhel
m⁹ de aſkavilla brabācie prope
bruxellā ad duo miliaria vir no
bil ⁊ deuotus · q̄ cū extra terram
poſitus in expedicōne fuiſſet in
firmat⁹ eſt vſq; ab mortem · et

penit⁹ a medicis deſperat⁹ febre
autē acutiſſima laborabat · Fu
erāt aūt ſemper deuotus et ſup
plex erga glorioſam ꝟgineꝫ ma
trem x̄ ⁊ vbi vidit nullum ſe ha
bere vel ſperare remedium medi
coꝝ ad patronam ſuam tāq̄ ad
ꝓpiciatoriū diuine maieſtatis
fida mente confuſus eſt · et facta
nocte media apparuit ei mater
glorioſa ⁊ dn̄a cū pixide medi
caminis ſalutaris · quo punctū
ſub momento ſanauit · et dixit
ei · Ecce ſan⁹ factus es vitā tuā
cū oportune poteris cōmutab̕ et
vt deſideraſti mee poſtmodum
mancipaberis ſeruituti · Hanc
igitur poſt hoc facto intrauit
phiſicis ⁊ ↄtra naturam ſine vl
la creſi inuenit hoīem integra
liter ſoſpitatū · Hic poſtmodum
vxoris vinculo diu violenter de
tentus eſt · ſꝫ poſtea licenciatus
ab illa die cōſilio noſtro ad do
mū milicie theutonie hoſpital̕
ſancte marie cū magna deuocōe
tranſiuit · Poſt quem et alium
quendam et filium ei⁹ milites i
traſſe cognoui · q̄rum p̄m⁹ quar
to menſe ſui ingreſſus iuxta to
letum obijt · et eadē nocte ī bra
banciam aīco deſūct⁹ apparuit ·
Secūdoq; appa⁹ēs · gen⁹ pene ·
terciōq; peccata ſpēm pro quo
in purgatorio puniret̃ oſtēdit ·

Huiuſmodi ordinis fratres com
mendabiles valde referūt. et fi
deles terre ſancte et in eis mili
tes ſtrennuos pmiere. Sꝫ ⁊ ali
ud de veneracōe ſanctoꝝ deuotū
valde et ſtupēdū audiui miracu
lū ab hijs frībus ordīs predica
toꝝ. q̄ perſonas p quas geſtū
eſt cognouerūt. ¶ In theutonie
partibꝫ miles q̄daꝫ ad deponē
dam herbam de prato conduxeāt
falcatores. Illis ergo falcātib9
in vigilia cuiuſdā ſancti vbi veſ
pertinū aduenit per villas ī cir
cuitu cōpulſabatur. Et mox vn9
ad ſocios falcatores deſiſtamus
inq̄t ab ope quia iam veſpere cō
pulſantur. Sꝫ cū illi nollēt ym
mo magis verbis confunderēt.
ipſe mox opere derelicto iuit ad
veſperas. Tercio autem die ad
opus impfectum cum ceteris re
diens. viditqꝫ aīcedētibꝫ alijs
ſe ſolū falcare poſterius oporte
re. Et ꝓpter hoc ab omnibꝫ eſt
deriſus. paciencer tn̄ ferēs riſus
omnium et cachinnos. vbi ma
nū ad falcem poſuit. aīi pendē
tem in ſacculo gminis dragmā
mire ⁊ iuiſe magnitudis aureā
mox īuenit. Curuatus ergo ī ge
nib9 lacrimis dominū bn̄dixit.
Quo clamante concurrūt ſocij
concurrit ⁊ miles pratorum dn̄s.
Vident diuinū miraculū ſcaptu

tamqꝫ miles lāt9 in nūmo de
patria legēs. hec vt ītarptari
potuim9 continebat. Man9 dei
me compegit. ⁊ in donum me re
degit pauperi. q̄ non īfregit di
em ſancto celebrem. Hanc drag
mam vxor fere militis martha
erga pauperem emit. ⁊ multis
poſtea in rei geſte probacionē
oſtendit. ¶ In hollandie parti
bus reliq̄e beate katherine vir
ginis in hoſpitali quedam cele
bres continentur. Has nuncij
hoſpitalis ad diuerſas eccleſi
as conferebant. Et accidit vna
dierum vt in via poſiti fluxum
maris ſcd̄m ſolitum obuiū ſibi
venire viderent. At quoniā di
uertere non poterat a fluxu tur
bati ſunt vſqꝫ ad mortē. Tūc
vnus confidencia plen9 cum cap
ſa vbi erāt reliquie fecit circulū
in arena et flexis genibus in
oracione ⁊ lacrimis intra circu
lum adiutoriū katherine inuoca
bat. Mira res. Veniens fluxus
circulū circuit eleuauit ſe mare
et ſpumans intumuit. ita vt pa
tulo deſuper celo aſcenderꝫ ad
cubitos quadraginta. In circulo
autē facto nec ſola aque gutta
defluxit. Viri autem qui intra
erant nouē numero quoꝝ vnum
vidim9 exſpectauerūt q̄uſqꝫ ma
re recurrerꝫ ad ſinū ſuū nā ſcd̄m

poetam moderni tpis. Et venit
et portat dira caribdis aquas.
Et tūc exeuntes per totam terrã
inauditum miraculũ poſt trãſitũ
iordanis cõſonis laudibꝫ vulga
uerũt. Facta aũt ſunt hec ãno
circiter ab icarnacione domini.
M.cc.v. Teſtes geſte rei fuerũt
et illi qui in nauigio poſitis in
circulo ſuccurrere voluerunt.
Hec ſuffragia ſanctorũ quãtũ ad
viuos. ¶ Ad mortuos vero ſan
ctorũ ſuffragia plurima referũt
de qͥbꝫ nõnulla q ſine vlla heſita
cõe cognouimꝰ referemꝰ. ¶ Vidi
quõdam canonicum cameracẽſ
eccleſie q ſe i religioſo cãtipratẽ
ſi cenobio ad ordinem trãſtulit
regularem. Hic cum beatũ apo
ſtolũ et euãgeliſtã iohannẽ i vi
ta feruentiſſime dilexiſſet poſt
mortem illius cuidam canonico
eius ſocio ſpeciali in viſione viſũ
eſt apparicõnem huiuſmodi ſevi
dere. Acceſſit idem apoſtolꝰ ad
glorioſam vginem matrẽ caſti
rogans eam ſuppliciter ꝛ ſic di
cens Ecce anima amici nrĩ torq
tur i penis. venias obſecro libe
res eã. qa et ſi in vita pfecte nõ
vixit tamẽ vitã ſuam pro mag
na parte correxit. Nec mora.
annuit virgo vgini ꝛ ad purga
toriũ deſcendentes animã libe
ratam adduxerunt. et ſecum teſti
moniũ perhibuit ꝛ ſimus qa ve
rum eſt teſtiomũ eius. ¶ Tẽpe
me ergo pñtis temporis qd ſb
multis tribulacõibꝰ ducit. ſan
cti in corpore quaſi i puluere la
tent et dormiũt. et melle pro ci
bo vtunt qd eſtatis tpe cgrega
runt. Tempꝰ eſtatis ẽ vita gra
cie in pñti in qua fideles quiqꝫ
ſanctis actibꝫ meruerũt vt ſm
apocalipſim opera eoꝝ ſequũtur
eos et in medio tpe inter diem
future reſurrectõis ꝛ mortem.
aĩme eorum eternis epulꝭ pfru
antur. Si vero nec q̃ i preſenti
pfecte purgate ſꝫ purgãde poſt
hanc vitam ab hoc ſeculo dece
ſerunt tunc viuorũ poſſunt ſuf
fragijs adiuuari. Et hos dicere
poſſumꝰ cibos qͥbꝫ aĩe fideliũ ex
ute a corpore auidiſſime recreã
tur et hoc tamẽ ſi in vita bonis
operibꝫ meruerũt. Fruſtra eni
cum diuite epulone guttã et cũ
fatuis vginibꝫ oleũ flagitãt alie
num q non dederũt ſꝫ xp̄um et
ſi nõ ad totalẽ liberacõnem ſuf
ficiens habuerũt. Quãto autem
deſiderio anhelant aĩe in purga
torio vt amicoꝝ ſuffragijs adiu
uent maifeſto miraculo qd i gal
lijs accidit demõſtrabo. ¶ Erat
preſbiter qdã admodũ pauper
et tenuis ſꝫ deuotus valde erga
aĩmas q i purgatorio torqbãt

adeo vt omnibus diebus nullo
excepto miſſam pro defunctis
fidelibus celebraret. Accuſatus
ergo apud epiſcopum citat⁹ eſt
⁊ ↄfeſſus veritatem ſimpliciter.
ↄpellebatur vt mandato ſtaret
epiſcopi. iuraret et fideiuſſorem
poneret pro emenda. Jurauit
igit̄ preſbiter ſ; anguſtiabatur
vbi fideiuſſorē acciperet q̄ pro
ipſo r̄ſideret. Nec mora. oculi
epiſcopi ↄpellētis ſunt aperti.
⁊ plus q̄ȝ mille man⁹ in aere q̄ſi
ad ſpōdēdū ꝑ preſbitero vidit
extenſas. Quo viſo preſul attoi
t⁹ preſbitero dixit. ſufficiētes
habes q̄ ſpōdēt ꝑ te. Vade et de
bn̄placito ē ⁊ meo miſſe officiū
ꝑ defūctis exerceas ſicut ꝑ⁹us.
¶ Septem aūt modis ſuffragi
orꝫ iuuari aīas in purgatorio li
ber machabeorum ꝑm⁹ oſtendit
vbi ſymon ſeptē pyramides ac
ca ſepulchrū parentū ſuorum ⁊
fcm legiē ſtatuiſſe. Et poſſunt
ſumi hec ſeptem pyramidarum
ſuffragia in vno verſu. Fle. pete
ieiuna. vigila. da. redde. cele
bra. Fle. hoc eſt plora nō ſicut
ceteri q̄ ſpem non habent. ſ; fm
eccleſiaſticum in mortuum pro
duc lacrimas id eſt ī altuȝ duc.
ad deum ſcilicȝ. Lacrime enim
temperāt calorem ignis purga
torij. Si auteȝ lacrimas alias

īmoderatas ꝑ mortuo fleuens
inanes ſunt. ⁊ nullū refrigeriū
preſtant. ¶ Matris relacōe di
dici quod narro. Quia mea filiū
primogenitum habuit indole ī
ſigni et decore precipuum. quo
mortuo inconſolabiliter doluit.
nec forte ſine preſagio futuri
mali. Nam poſt illum alium ha
buit qui pompa vanitatis ille
ctus dilapidator paterne here
ditatis ꝓdigaliſſimus fuit. Ma
ter g° vt dcm̄ ē ꝑmogenitū incō
ſolabiliter lamētāte. apparuerūt
ei iuuenes in via quadam vt vi
ſum eſt ei cum ingenti gaudio
gdiētes. Cūqȝ memor filij eū in
ter illos nō eſſe videretȝ ⁊ fleret
ecce poſt alios filium ſuū lento
gradu ſubſequentem agnouit.
Cui mater cū graui clamore dix
it. Et q̄d ē fili q̄ ſolus ⁊ nō cuȝ
alijs gdens retardat⁹. Cui ille
in toga laterali magnum aque
pondus oſtendens. Ecce inq̄t
mē lac̊me quas ꝑ me inaniter
effudiſti quarū pondere ab alio
rum ꝓſecucōne retardor. Ad deū
ergo lac̊mas cōmutab et ī ꝑſia
a ſacrificij corpis ē cū elemoſinis
pauperum pro me cor pium et
deuotum effundas. et tunc libe
rabor ab īcōmodo q̄ nūc grauor.
¶ Nota tamen lector diſpēſacōe
diuina vel ad conſolacionem vl̄

ab correctionẽ mẽis ſe dixiſſe
mortuũ iuuenẽ iamibꝫ lacrimis
a comitatu ſodaliũ retardatuꝫ·
q̃a meritis q̃dem viuẽtium defũ
ctorũ anime adiuuari poſſunt·
ſꝫ proſus de imeritis impediri·
¶ Secũdũ defunctoꝝ ſuffragiũ
notatꝰ· vbi dicitꝰ pete idest ora·
Unde in ſecũdo libro machabeo
rum dicitꝰ· Sancta ergo ⁊ ſalu
bris eſt cogitacio orare pro de
functis vt a peccatis ſoluantꝰ·
Referã ergo quiddã vnde iſtud
lucidius pateat ſub exẽplo· Ot
tone iperatore mortuo q̃dã cog
nata eius in monaſterio v̾ginũ
preerãt q̃ zelo caſtionie circa ſub
ditas mire feruebat· Obſeruãs
ergo die quadã feneſtrã locuto
rij ſũmo mane quẽdam leniter
pulſantem audiuit· qua aperta
ecce ipator apparens matertere
dixit· Defunctꝰ ego ſũ⁊ in pur
gatorio penis excrucior· Dici
gas ergo nũcios ad diuerſa et
deuota cenobia et decies mille
pſalteria ꝑ me legi facias· Ita
vt ad ſingulos pſalmos accipi
atur decem ictuum diſciplina ⁊
ad vnũquemqꝫ verſum addatꝰ
ſalutacio angelica· Aue maria ⁊
oracio dominica pater nr̃· pſal
mus vero deprofũdis quãdo ac
cipitꝰ diſciplina dicitꝰ· Talibꝰ
remedijs poſt mortẽ viuẽs me

rui liberari· Et nõ q̄ idem otto
benignĩſſimꝰ ipator ãno prece
denti mortem ſuam ĩfirmitam an
nonam tp̃e karaſtie diuerſꝫ mõ
ſterijs ⁊ pauperibꝫ diuiſeãt lar
ga manu· Nec mora· miſſis nũ
cijs vt p̄cepit matertere nego
cium eius ab omnibꝫ ſũma cum
deuocione ſuſceptum eſt et per
fectũ· Apparens ergo dicte matꝰ
tere ad eũdem locũ feneſtre quẽ
diximus in aurora tanta clarita
te circũdatꝰ eſt· vt nullo modo
cerneret eũ ſꝫ audiuit· Gracias
reddo tibi et ꝑ me miſericordiſ
ſimo dño gracias age q̃a iam a
penis exemptꝰ ſum et ad gloriam
trãſeo ſempiternam· Nec mire
ris lector q̃a ab illꝰ audiui q̃ in
terfuerũt diutiõ languori eius
et morti q̄ omni die ſacerdoti
bus criſti ſuum tradidit corpꝰ
flagellandũ et eius ↄtricio tan
ta fuit vt ille cuius ſuperius feci
mus mentionẽ vere dignꝰ ↄcorda
dus hyldeſemẽſꝫ epiſcopꝰ teſtatꝰ
tur vix ſe poſſe credere q̄ otto
impator poſt tantam ↄ̃tricõis
peñiteñciã vel ad horã poſt mor
tẽ purgatoriũ ſuſtineret· ¶ Ter
ciũ defunctoꝝ ſuffragiũ eſt ieiu
nium· Unde dauid ieiunauit vſ
qꝫ ad ſolꝰ occaſũ mortuo abner·
et tu ſimiliter ſuper mortuum
tuũ q̃uſqꝫ feruorem vindicte dei

qui ſol iuſticie dicit̄ ſenſeras mi
tigatum. In villa ꝓpe louanium
opido brabancie iuuenis quidā
diſſolutus ⁊ leuis languore de
cubuit. Rogatu ergo matris lā
bertus preſbiter leproſorū vir
pius et deuotus et zelator max
imus animarum venit ad iuue
nem et eum ad confeſſionē pec
catorum et penitenciā ſedulus
īuitauit. quo mox in multa val
de contricione confeſſo ⁊ nō mul
to poſt mortuo mater pro eo cō
tinuauit īterpolate ieiunia ⁊ vſ
qꝫ ad quīqꝫ annos quaſi irreme
diabilibus lacrimis ꝓtelauit.
Ergo vt ipſum tempus expletū
eſt die quodam dñico dictꝰ lam
bertꝰ mortuus eſt et ſepultus.
Sequēti aūt quita feria ꝑdc̄is
iuuenis maīfeſte apparuit matri
ſue dicēs. Ecce nūc mēkmia ad
iutorio tuo ad reqēm tranſeo de
grauiſſimis penis quas ptuli ꝓ
peccatis et meum dñs lamber
tus preſbiter qui me ad cōfeſſi
onē ⁊ cognicionē pctōrū meorū
ſalubriter prouocauit ꝓ quo et
alijs multis quos ad penitēciā
ſalutis adduxit multa mercede
cumulabit̄ premiorum. Vide er
go lector quāte mercedis ſit do
cere īſcios viam ſalutis oſtēdere
⁊ ad ꝯfeſſionē ⁊ peītēciā trahe
re peccatores. Nec hoc q̄ꝫ ſine

grādi mercede negauerī. viuen
tes cōpati mortuis ⁊ eos q̄modo
cumqꝫ in oracionibꝫ vel ieiunijs
adiuuare. ¶ Quartū ſuffragiū
defunctorum eſt vigilia vel labor
alius in afflictione corpis tui.
Vnde libro regum ſcdo dicitur
ꝙ reſpha filia haya cōcubina ſa
ul ab inicio menſis ſtrauit ſibi ci
liciū ſuper terram ⁊ non permi
ſit aues et beſtias lacerare cor
pora ſuſpenſorū de nec ſtillaret
aqua de celo ſuper interfectos.
Quid p ſuſpenſos n̄ excruciate
in purgatorio anime deſignāt̄.
has repha idest fidelis aīa is iu
uare debet vigilijs vel labore ab
inicio menſis hoc eſt defectꝰ vi
te in morientibꝫ ſcdm ꝙ i eccle
ſiaſtico dicit̄. Sup mortuū ploā
defecit eni lux eiꝰ. Has aues ⁊
beſtias idest tortores demōes la
cerāre nō ſinas dñm ſupplicitet
exorando. nec a labore ceſſes do
nec ſtillꝫ aq̄ de celo ſup iterfcōs
et pietate diuina eas ꝯſidas et
cōſideras liberātas. Cuius ſuffra
gij exemplum in vita venerabi
lis necnon et mirabilis criſtine
deſcripſimus. ludowicus comes
loſenſis nobiliſſimus iter theu
tonicos erat vir ſagax īgenio ⁊
ī armis exercitatꝰ ac ſtrēnuus.
hic virginē ꝫ criſti criſtinam mi
ro ꝯplectebat̄ affcū. Qui cū in

extremis ageret vitā. xp̄inam
ad ſe vocari fecit et in ↄclaui ſe
cum ſedentibus oīb9 remanere.
Nec mora. comes v̓tute qua po
tuit erexit ſe ⁊ ſupplex ante pe
des xp̄ine toto corpore factus ei
oīa peccata ſua cum maximis
lacrimis recitauit et hoc non p
indulgentia quam dare potuit.
ſ; vt magis ad orandū p ſe tali
piaculo moueret̃ hoc fecit. mor
tuus ergo comes eidē xp̄ine ma
nifeſte apparuit et ſe traditū ac
biſſimis in purgatorio tormen
tis oſtendit. Cui pia mulier nō
modice turbata r̄ndit. Age nūc
et vade hinc. ⁊ ſm diuinam mi
ſericordiam penas p pc̄tis ex
ſolue. Ego vero in meo pectore
exactura ſupplicia. dimidiā pur
gatorij tui partē excipio. Hijs
itaq; geſtis videres criſtinā mł
to poſt tēpe certis horis ſm q̄
aīa comitis alternis doloribus
torq̄bat̃. flāmeis vaporib9. in
terdum vero frigorū algoribus
cruciari. loca vero ī q̄bus comes
peccare vł inſanijs falſ gaudere
ſolebat. lacrimis irremediabili
b9 irrigabat. longo poſt tempo
re añ mortem ſuā ei idē comes
apparuit ⁊ gratias agens ei ea
contemplante ad ſupna tranſi
uit. ¶ Quintū pro aīab; ſuffra
gium eſt dare elemoſinam. Vn̄
in libro ſecūdo machabeorꝫ dici
tur q̄ vir fortiſſim9 iudas colla
cōne facta. xij. milia dragmas
miſit iheroſolimā offerri ea ibi
pro peccatis mortuorꝫ. Nec mi
rum cum in eccleſiaſtico dicit̃.
Sicut aqua extīguit ignem ita
elemoſina extīguit pc̄tm̄. Et ī
daniele dicit̃. Pc̄tā tua elemo
ſinis redime. ¶ Sup hoc ſuffra
giorꝫ articulo in geſtis ſancti et
magni regis karoli legim9 q̄d
ſubiūgo. Eidem regi miles q̄dā
in armis ſtrennuus fuierat an
nis multis. Hic ad extrema p
duct9 ad ſe ↄſobrinum ſuum cli
entem quem ſolum habebat ſu
pſtitem euocauit dicēs. In cōi
tatu regis ānis iam perſtiti ſex
aginta nichil in mundo xp̄i poſ
ſidens n̄ quod ad militiam per
tinebat. Et ecce ſolum equū op
timū habeo et ex hoc ſtatuo teſ
tamentū. Me ergo mortuo ven
des equum et pecuniā pro aīa
mea totaliter erogab̃. Pollici
tus eſt cliēs vt ei precepit auū
cul9. Mortuo ergo milite ſatel
les vidit equū validum et auda
cem et eum nec vendidit nec pe
cuniam pro eo ſoluit ſ; eum reti
nuit. ſtatutū auunculi paruipen
dēs. Circa dimidiū vero anni trāſ
actum ſpacium aīa defuncti ap
paruit ſatelliti maīfeſte dicēs.

Non curaſti facere q̄d pro aīma
mea ſtatueram liberanda et ideo
medio tempore quo per elemo
ſinas liberari debuerā paſſus ſū
graues penas. Sȝ ecce nūc iudi
ciū dedit operū ponderator omi
potens. et oēs eiꝰ aſſeſſores an
geli eſſe iuſtum decnūt vt aīma
mea ad requiem tranſeat. ⁊ aīa
tua penas excipiat q̄s acturus
adhuc fueram ī tormētis. Hijs
dictis repente diſparuit ⁊ mox
ſatelles grauiſſimā īfirmitatē
incurrēs q̄ geſta erāt cōfeſſus ē
ſacerdoti ⁊ multo poſt mortuus
penas q̄s merebat̄ exſoluit. Vi
de ergo lector quāta peccata ſit et
delicti aīaꝝ ā parētū ētardarē l
negligere teſtamēta q̄bȝ ſi effe
ctū haberēt accelerarēt̄ ad glo
riam. aut ſi nō habeāt a gloria
differātur. ¶ Sextum remediū
defunctorū ē reddere ſi q̄d iniuſte
rapuerit. Teſte enī veridico au
guſtino. non dimittit̄ peccatū
niſi prius reſtituat̄ ablatū. Et
illud terribiliſſimū q̄d dicitur in
ſcripturis. Ve q̄ predaris. nōne
⁊ ipe p̄daberis. Huius ēgi exē
pla plurima q̄ꝝ vnū familiariſ
ſime noui. ¶ Narrāte enī frē co
dīs p̄dicatoꝝ hijs v̄bis audiui.
Patre ait meo ↄtra ↄmilitonē
ſuū virū diuitem ⁊ potētē īimi
cicias exercente fabrū habuit ī
vicino q̄ equos ſuos ⁊ coꝝū qui
ſecum erāt multo tp̄e ſufferra
bat. Poſt hec faber cecidit in
languorem. et expenſas per ob
liuionem vel incuriam nullus fa
bro ſoluit. Mortuus ē aūt poſt
annos fere triginta pater meus
et apparuit maīfeſte per diē cui
dam fideliſſimo ſeruo ſuo gerēs
in manibȝ flāmācia ferramēta
equoꝝ dicens. Dicas vxori mee
vt ſoluat tali homini tale debi
tuȝ quo ſic vexor. Poſt hoc non
multi dies effluxerāt et ecce ſer
uus ille cum amariſſimis lacri
mis venit ad me. et quid vidiſ
ſet expoſuit. Collacrimatiue ſer
uo ābo ad matrem īgredimur.
Audit illa quid actū ſit. addit
et lacrimas. Acceſſit ad fabrū
diuturna tabe ꝑpe conſumptū. q̄
rit ſi pater meus ei in aliq̄ mo
riens tenebat̄. Tūc ille cū lac
mis ſuſpirans dixit. Heu kmīa
dn̄a. ymmo etiā fere ī vna mar
cha. ſꝫ affcūs lōgo tedio ī monē
do poſtmodū cecidi ī magnū lāg
uorē ⁊ ſic ſilui vſqȝ modo. Nec
mora. mē ſoluit pauperi ītegrū
debitū. et mox ſoluto iſto cū ali
is multis debitis et michi illa
ſecrete narrauit ei pater meꝰ
in hunc modum apparuit. Vide
batur ei videre illum in balneo
a ſummo capitis vſqȝ ad yma

pedū quaſi veſte lōga totaliter
īuolutū. Cui ille dixit. Apprehē
de funē et ſoluas me. Mox illa
initium funis accipiens paula
tim ligatum exſoluit. ⁊ ſtatī illi
us ſolucione gratulās ⁊ gracias
agens. Sic inq̄t prius fueram
obligatꝰ in pena q̊adusqꝫ ſolue
res quo tenebar. ¶ Septimum
et vltimū remediū defunctoꝝ ē
celebracio miſſarū. Oblacō enī
corporis criſti abſoluit a debito
culpe et pene. Vn̄ ī egipto poſt
cōmeſtionē et eſū agni populꝰ
iſrahelitícꝰ liberabat̄ ⁊ ſanguis
agni paſchal̄ ī ſuplimīaribꝫ po
nebat̄ cōtra āgelū vaſtatorē. et
ſerpēs eneus ī palo erectꝰ eſt cō
tra morſus ſerpentū. Et pſalmi
ſta. Paraſti in conſpectu meo mē
ſam aduerſus eos q̄ tribulant
me. Beatus papa gregorius in
dyalogo ſcripſit quēdam fuiſſe
a purgatorio liberatū pro quo.
xxx. diebꝰ ſacrū corpꝰ criſti ob
latum eſt in altari. Sꝫ ⁊ frater
q̄dam ordinis predicatoꝝ q̄ ter
ras et maria multa peregrinādo
peragrauit. Narrauit m̄ q̄ dux
diues et potēs valde ſuperfluis
expenſ̄ dedit͛ erat totus et glo
rie ſeculari. q̄ ad correctionis vi
am ſedula predicacione cuiuſdā
conuerſus conuocatis omnibꝫ ſuis
dixit. Ut vere video. Inuita quā

hactenꝰ duxi michi ſalus non ē
et vitam inutiliter et damnabili
ter iam expendi. Volo igitur ex
penſ̄ parcere minuere familiam
vi ablata reſtituere ⁊ elemoſinis
redimere peccata q̄ feci. Et factū
ē ſic. Hoc vt viderunt ſui detra
here ceperūt domino ſuo. Nec
propter hoc dux ſapiens deſti
tit ab inceptis. q̄ prius reſtitu
tis iniurijs. larga manu cepit
erogare pauperibꝫ. iſtituit ē capel
lanias maxime ad celebrādas
miſſas ī ſubſidiū animarum q̄
ī purgatorio torq̄bant̄. Quod cū
ſedulo ageret. vidit dyabolus ⁊
inuidit. et nobiles illius contra
eum crudeliter īſtigauit. q̄ pari
ter cōiurantes regem quēdā cō
tra eum īimicicias exercētem ſꝫ
imparem viribꝰ adierunt. dixe
runtqꝫ ēgi. diu iam contra dn̄m
noſtrū ducem graue animū ha
buiſtis licet vobis ad placitū non
ſucceſſerit. Nūc igitur īuenire
tps poteris oportunū vt te vin
dices ad optatū. Dux enim ſo
lum clericorū cōſilijs dedit ꝰ ſeg
niter ſua expendit et īprobe ⁊
nulli ſuorū nobiliū īpendit bn̄
ficium et honorem. pro quo faci
le vobis erit vt per nos contra
eū ī ſubſidiū veſtꝝ totꝰ terreſtri
us populꝰ deuoluat̄. Nec mora.
vt audiuit rex letus effiatur.

Et habito cōſilio nuncios trāſ
mittit ad ducem occaſiones cal
uas ingeminās· quomodo eum
ſepius per iniuriam oppreſſiſſet·
nunc vero ſe illi velle reddere tali
onem niſi ſe redderet ⁊ ſua· et ī
hoc illi conſtitueret certum diē·
Hec vt audiuit dux mandauit
nobiles et proceres terre ſue· ⁊
quid rex ſibi mandauerit īſinu
at· Et illi quaſi vno ore reſpon
dentes dixerunt· Hacten⁹ nos
vt ſeruos et fatuos reputaſti
ſolis mundi ſeductoribus cleri
cis adheſiſti· nunc te iuuent il
li et conſulant in aduerſis· Ti
bi autem nec ſuccurrere volum⁹
nec valemus· Hec vt vidit et
audiuit dux vehementer expa
uit· Et mox ſe conferens ad ca
ſtrum municiſſimum ſolius dei
auxiliū iploraīt· Medio autē
tempore cōdicti diei proſpectā
te duce per propugnacula cum
quibuſdam· vidit ingentem ex
ercitum albatorū ī equis albis
clipeis cruce rubea cōſignatis
eminus venientem· Et mox ſtu
pens dixit ſuis· Numq̄ videtis
illa q̄ video· Et illi· nichil inq̄
unt· Et mox omnes cū duce ſup
plices preces dātes ad dn̄m vi
derūt innumerabiles exercitus
albatorum· Tūc dux cum q̄buſ
dā ſuis exiens cucurrit genua·

Cui obuius vn⁹ ex multis mili
bus eleuauit eū dicens· Ne ve
rearis fideliſſime principū ventu
ri ēgis aduentū· Aſſūt illi dn̄o
iuſſu pati te iuuare q̄s elemoſi
nis ⁊ miſſarū ſuffragijs de pur
gatorio liberaſti· Medio aūt tē
pore condicti diei liberabūt et
alij qui nobiſcum ī tuū adiutori
um ſūt venturi· Et hoc dc̄o om
nis illa turba alboꝝ diſparuit·
dux vero reuſus ī caſtꝝ cū ſuis
oīb; bn̄dixit dn̄m· Ad diē ergo
tpe ꝓcedēte rex cū īfinita mul
titudīe ſuoꝝ vel aliorū nobilium
q̄ ɔtra ducē dn̄m ſuū totū terre
populū adduxerāt q̄ de victoria
cert⁹ aduenit· et ī planicīe ꝓpe
caſtrū cum mira multitudine ſe
diffudit· Venit ⁊ illi obuius dux
nimirū alacri vultu et aīo īcon
cuſſus· Statimq; vbi caſtrum
cum paucis exiuit· illi tanta et
tam innumerabilis multitudo ce
leſtis exercit⁹ eſt oſtēſa· vt ex
aduēſo caſtroꝝ celeſtiū· multitu
do ēgis q̄ſi turba modica videre
tur· Quod vt vidit rex et oēs q̄ ſe
cū erāt· validiſſimo pauore ꝯcuſ
ſi ſūt· et aduētātes maḡlia dī ꝓ
iectis armis obuijs maīb; ī ter
rā ꝓſtrati ſūt ⁊ ad volūtatē du
cis cū ipſa vita ⁊ reb; totaliter
ſe dederūt· Nec mora· dux diui
nā miſericordiā ī ſe ꝯcognoſcēs

cum omnibꝫ miſericordiā fecit·
et firmiſſimis cōdicionibꝫ ordi
natis obſides pacis accepit· At
vbi pax inter ducem et regē om
nimoda ↄq̄euit· congregacio ce
leſtis exercit⁹ diſparuit repēte·
Hinc deniqꝫ factum eſt vt reb⁹
in ſumma trāquillitate pacis ḡ
cias deo exercit⁹ pſoluerent et
glorificarent in ſuis mirabilibꝫ
diuīm maieſtatis et ſic quiqꝫ cū
gaudio ad ꝓpria remearūt· Et
nos veridica valde relacione di
dicimus quēdam defūctū ſubito
ꝛ ad purgatoriū trāſeūtē· cuiuſ
dam ſanctiſſimi viri precib⁹ re
uocatum ad vitam· Hic tale q̄d
viſum et auditum ī purgatorio
referebat· Anima cuiuſdā quem
prius ī vita cognouerat grauiſſi
me torq̄bat̄· In medijs ergo ig
nibꝫ ſubito exaltabūda clama
uit· Eya miſericordiſſime deus
nec ī finem oblitus es mei· Cui
anima ↄſors in pena· Vnde īq̄t
tibi miſerima in tam horrēdis
ſupplicijs exultacō̄· Et illa· meri
to inquit exultabunda tripudio
q̄a michi ſcire a domino datū ē
in hoc īſtanti puerū natum· q̄
longo poſt futurus eſt preſbiter
in cuius miſſa prima quā cele
brabit ab hijs penis ad req̄em
euolabo· Sꝫ ꝛ patrē meū vt me
adhuc puerū ad lr̄arum ſtudiū
et vitam celibē prouocarꝫ ſepi
us michi cum lacrimis ꝛ deuocō̄
ne referentem audiui· Cū mare
inq̄t trāſiſſem terram ſanctā ihe
roſolimā viſitare· veni ī mōtem
quem nigrū vocant vbi ſparſim
multi viri ſancti heremite dn̄o mi
no ſeruiebant· Vni igit̄ eorum
peccata cōfeſſus reſpōſū accepi
me de facili culpas meas p pe
nitenciam non poſſe diluere· Sꝫ
ſi filium haberē et hunc ad lr̄as
ponerē fieretqꝫ ſacer̄dos ydoneus
caſto potiſſime ꝑ hūc poſſe me
iuuari· huius occaſione ↄſilij in
ſcolam duct⁹ ſum et dat⁹· ꝛ ſpe
ro diuina ſuffragante gracia tā
per me et ſi min⁹ ydoneū q̄ꝫ per
alios quos publice in ſermōibꝫ
vel ſecrete ī conſilio ad ordinē ꝓ
illo īducere efficaciter potui ad
iutus ſit multis modis· Michi
q̄ꝫ caſt⁹ teſtis ſit ꝙ ſi quādo ꝓ
eo celebrare diſtuliſſem alias ī
pedit⁹ ipſe m̄ apparebat in ſom
nis ꝛ maīb⁹ oſtenſ̄ plagis plu
ribꝫ vulnerātis meritoqꝫ q̄re p̄cēꝫ
filius nō iuuarē ſincerit̄ argue
bat· ¶ Sꝫ in auſtrie ptibꝫ ſicut
per abbatiſſam quādam piam
religioſam audiui q̄dam ſanctiſ
ſime vite ciſtercienſ· ordinis mō
chus fuit q̄ ī miſſa celebrata ꝓ
mortuis ante participacōēꝫ corpo
ris criſti cū diceret agn⁹ dei q̄

tollis peccata mūdi dona eis re quiem audiuit voces a remotis clamantium. Festinate festina te pacem capere quia iam miſ ſa propinquat ad finem. q̄ mox vt stabat corpus cristi tenens in manibus fit raptus in ſpiritu et vidit innumerabilium aīma rum multitudinem festinantem ad pacem et alijs recedentibus alijs clamātibus percepta pa ce. festinate festiate q̄a iam miſ ſa ꝓpinquat ad finem. Sic mo nach9 stetit a prima fere hora diei vſq; ad horam nonam pre stolantibus alijs ⁊ mirantibus quid stans haberet immobilis. Tandem ergo cuerſus ad ſe fi niuit miſſam ⁊ precipiente ab bate cunctis quid vidiſſet expo ſuit ⁊ post paucos dies ipſemet monachus vitam finiuit. Vijs lector audiuis quis ſaluo tamē meliori iudicio dubitare potue rit vt ſpiritu ſancto cōmodius ordinante in eccleſia dei antiq̄ tus ē constitutum vt in miſſa p fidelib9 mortuis nec pax prece ſ viuentib9 neq; detur ſ; requieſ cāt ī pace. Compendioſe quib9 potui racōnib9 ſeptem deſiſtctor ſuffragijs euolutis. gn̄aliter de statu triplici aīarū que ex hoc ſeculo trāſeūt viſionem mirabi lem ⁊ indubitabilem referemus

¶ Cum in brabantie ptib9 galli ce predicarem et vna dierꝫ dicta miſſa in centūaulas ſocium iti neris prestolarer. venit ad me homuncio ruſticanus et pauper habitu et forma deſpect9 deuo tiſſime petens vt eum audirē. Annui. ꝯſedit ⁊ dixit m̄. Annus iam fere elapſus eſt cum ecce in domo mea ī nocte vigiliarꝫ ſanc te katherine ſuper stramīa ia cēs audiui campanam vt m̄ vi debaſ istius eccleſie ſonantē. Surgens ergo vt pergerē ad eccleſiam vxor mea que ī lecto alio q̄ſcebat clamauit ad me Quo vadis inquit. Et ego. ad matutinas vado quia pulſatuꝫ eſt. Et illa. Spiritus inquit ne q̄ agitat te quia in p̄mo ſomno adhuc eſt. Nichil aūt curans quid illa diceret vſq; ad atriū eccleſie ꝑperaui. Et ecce occur rit m̄ ſacrdos quidam ignotus ve stibus ſacris indutus stola per modum crucis ī pectore redimi t9. qui dixit michi. Appone cor ad ea que tibi mōstrauero. Et mox ſuper atrium edito ſigno crucis ſurrexit populus tāt9 vt eū vix ſpatium quiq; iugerū ca pere potuiſſet. Et erāt popul9 il le ſup h° q8 dici poteſt ā credi miſeria miſerandus nudus pei tus et per omnia ſeuis plagis

et cruentatis vulnerib⁹ iaceāt⁹.
Nec mōā· sacdos ille iterāto edi
to signo crucis disparuit ꝓplūs
⁊ alius multo minor numero et
horrore surrexit hītu q̄dē pau
per ⁊ colore pallid⁹ videbatᷓ q̄si
multa macie ⁊ tabe cōfect⁹ dissi
miles tamē persone ſm mai⁹ ⁊
min⁹. Iterāto post hec sacerdos
signo crucis edito popul⁹ repē
te discessit· et surrexit popul⁹
paruus numero quē soli⁹ atrij
spatiū cōtinere potuisset longe
dissimil' claritate et gloria om
nibꝫ hoibꝫ mūdi quos vnq̄ȝ vi
dit· Erant aūt vestimenta eorū
sicut nix a sole irradiata ⁊ faci
es oī splendore iocūdior· Et dix
it m̄ sacdos· discreuisti triū po
puloꝝ dissimilitudines q̄s vidi
sti. Prima illa misera gens si
ne vlla contricōe discedens a se
culo eternaliter dānata est· Se
cundo apparentes cū ↄtricōne· ſ;
non pacta penitētia mortui sūt
et illi q̄dem adhuc penis grauis
simis detinentᷓ· ſ; tandem pur
gati puenient ad q̄etem · Ter
cia aūt gens populus electus ē
q̄ pacta penitentia cum dn̄o glo
riatur· Hoc dicto cum ipō popu
lo sacerdos disparuit ⁊ mox ad
matutinarum officiū cāpana pul
satᷓ· Ego autē auditis matutis
et missa de die regressus sū do

mum et tribus mensibus elan
gui post istaꝫ terribilē visionē·
Peracta igitᷓ narracōne diligē
ter percūctat⁹ sum q̄snam esset
homūcio tal' ⁊ inueni eum ↄuer
sacōnis huiusmōi· Circa octo iu
gera terre arabil' habebat cū do
mo ex q̄bus sibi et suis victum
necessariū sed tenuissimum ela
borans· partes etiā paupibus
erogabat· ter in ebdomada ie
iunabat sine lineis sine calceis
indiscretis tēporibus incedebat
pernoctabat frequentᷓ in preci
bus nūq̄ȝ sup lectū aut culcitrā
recumbebat· Quid plura· Tal
cāt homo q̄ m̄ fidem in omnibꝫ
de hijs q̄ digne narrauerat faci
ebat· maxime cum in verb' eius
⁊ facie diuinā viderē grāā relucere·

¶ De felicitate ⁊ gaudio scōꝝ aīa
rum· Capitulū· liiij.

Estate pdeūt ⁊ q̄si lon
go hyemis tedio fatiga
te extensis membris et
al' et excussis exuuijs multipli
ci exultacōne ī auras liberas spa
ciantᷓ· Hic maīfestissime post
finem mundi resurrectōnis glo
ria denotatur· Estas enim qua
apes prodeunt tempus vltīe re
surrectionis insinuat q̄ ille bo
noꝝ aīe post diutīe prestolatio
nis tedia corporibus suis vnita

deſiderant. Tunc ſcd̄m ꝓphetā
per euigilacionem ſonitus clā
goris et tube exuuiis carnis ex
cuſſis de puluere membra ſingu
la in locis debitis et motibus ꝓ
priis redient ad compagē alaſ
q; contemplacionis ſuper lati
tudinem celi non i enigmate ſi
cut nunc. ſ; per ipſam ſpeciem
acutiſſime dilatabunt. Quod
yſayas ꝓpheta in magna cordis
exultacōe declarat dicēs. Tūc
videbis inquit et afflues et mi
rabitur ⁊ dilatabitur cor tuum.
In quo vero ſtatu beatitudinis
bonorum caro reſurget. ꝓpheta
iob et caute nimium ⁊ plane de
ſcribit. Scio inquit ꝙ redēptor
meus viuit et in nouiſſimo die
de terra ſurrecturꝰ ſū et in carne
mea videbo deū ſaluatorem me
um. quē viſurus ſum ego ipſe ⁊
oculi mei conſpecturi ſunt ⁊ nō
alius. repoſita eſt hec ſpes mea
in ſinu meo. ¶ Quid ē aūt ꝙ i
textu multiplex exultacō dicit̄
niſi q̄a ſanctis i illa celeſti pr̄ia
diuerſoꝝ erit occaſio gaudioꝝ.
Fideli eni ſeruo teſte criſto i fi
ne dicet̄. Intra i gaudium dn̄i
tui. Quid ē aūt itrare gaudiū.
niſi ſicut piſcem aquā ſuper ſe
et infra et an̄ et retro a dextris
et a ſiniſtris occaſionē gaudii
et exultacionis habere. Gaudi
um ergo ſancti intrant in eo ꝙ vi
dent iſta ſex. nō viſus. Primo
ſupra deum. ſubtus contraria vi
cia. Ante ſacros cetus. retro pe
ricula luxus. Sanctos i dextra.
dānatos parte ſiniſtra. Igitur
primo ſupra deum ſancti vidēt
⁊ de hoc ſpāle gaudiū habebūt.
q̄a videbūt eum tāq̄ ſolū dn̄m
ſup̄ ſe ad diſtinctionē ⁊ euaſionē
maloꝝ dn̄orū quos oli in terra
perpeſſi ſunt. Quod yſayas ꝓ
pheta gratulabūdus oſ̄dit. In
illa inq̄t die eternitatis itellige
in curuabit̄ omnis altitudo vi
rorū ⁊ exaltabit̄ dominus ſolꝰ.
et inde augmentū gaudii ſcd̄m
iheronimū. Ante cuius pedes i
quit horrendi ēges nudato late
re palpitabunt. Et nōndum val
de eſt ꝙ beatiſſimū et feliciſſi
mum eſt videre criſtū in patria.
ſi tam dulce petro fuit eū vide
re in terra vt tria optar; ſ̄ fieri
tabernacula vbi nichil habet̄ niſi
miſeria. Verūtamen dulce et bo
nū fuit faciem illius videre que
ē ſplenduit ſicut ſol adhuc i car
ne paſſibilem. ſ; dulciſſimū et
optimum erit videre illum ſup
celum clariſſimum per diuinita
tis gloriam immortalem. Hec
enim eſt vita eterna vt cognoſ
cant te ſolum deum ⁊ quem mi
ſiſti iheſū criſtū ſicut ipſe dicit.

¶ Audiui ſup hoc q̃dam dig
niſſimũ relacõe ab ore beate me
morie berthe nobiliſſie mulie
ris abbatiſſe mõſterij ciſterciẽ·
q̃ȝ iuxta iſulã i flandria reclia
toriũ nũcupatᷣ· Hec cum adhuc
eſſet in aquarica moraꝛ contigit
vt ſanctiſſimã quãdam ex ſoci
abȝ pro negocio quereret ꝛ in cõ
templacõeȝ diuini vultꝰ raptaȝ
i ãgulo eccleſie ſolitariã inuenit·
Que vbi a facie illius velũ icit
ãſpecte dimouit vultus eiꝰ om
ni flamma radiãcius choruſca
uit· Cuius fulgore ſubito ↄtuen
tis temeritas repulſa fere exaĩ
mis cecidit reſupina· Quid mi
rũ legimꝰ ꝙ facies moyſi ſplẽ
dida facta ſit ex illa enigmatica
collocucione diuina et ideo timẽ
tes filij iſrahel i tabnacula diffu
gerunt· ¶ Sȝ et illius memorã
bilꝰ ade cuius ſupra fecimꝰ mẽti
onem poſtq̃ȝ in viſione creſtiue
nerat inſtar lucidiſſimi ſpeculi
eius oculi micuerũt· ¶ Secũda
occaſio gaudij erit videre ſubtꝰ
contricia victa· hoc ẽ demones·
q̃ nos olim in diuerſis tempta
cionibꝰ afflixerunt· et hoc fuit
ſignatum i libro ioſue vbi qñqȝ
reges amorreoꝝ q̃ afflixerãt po
pulũ dei cõprehenſi ſunt et vin
ctis manibȝ et pedibȝ ab omni
populo viliter calcati· Et hoc

ſignũ eſt atqȝ figura ꝙ aduerſa
rij noſtri demones nullam poſt
illud extreme examinis iudiciũ
poteſtatem temptãdi habebũt
in ſanctos· Et vide q̃nta iſta oc
caſio gaudij futurã ſit ¶ Legimꝰ
in vitaſpatrũ ꝙ q̃dam ſtimula
tus in feminam tantum ſenſit ĩte
rius libidĩs ĩcẽtiuũ vt digitos
manuũ ↄſumptos ad ignẽ exte
rius leſionem nõ ſentiret· Quib
minꝰ fortiter ignis impegit ad
forem ꝛ ĩualuit· Leui aq̃ mate
rialꝰ ignis extinguitᷣ ſȝ tñ forti
animo ignis luxurie triũphatᷣ·
¶ Vidi fratrem ordĩnis p̃dicato
rum q̃ de fratre adhuc viuẽte vt
cre de narrauit ꝙ diu incentiuo
libidĩs ĩpugnatꝰ cum vicina ſe pe
ne videret dyabolo trãſuerſali· re
tetꝝ ſibi ſuccabit ꝛ teſticulos et
morte cũ maximo diſcrimine vix
euaſit· Nec hoc recito factũ ap
probans· ſȝ demonũ violẽciam
multum mirans· ¶ Tercia occa
ſio gaudij erit videre ante ſe ſa
cros cetꝰ hoc ẽ angelos q̃ ĩ mẽ
ſa caſti añ conſpectum eius in
ſingulꝰ officijs deuotiſſime mi
niſtrabũt· Et in ſignum huiꝰ re
gina ſaba i libro regum tercio
dixiſſe legitᷣ ſalomõi· Beati ſ
ui tui ꝛ hij q̃ aſſiſtũt coram te
omni tpe· Gaudebimꝰ tũc letiſ
ſimis viſionibȝ angeloꝝ q̃ viuẽ

tibus nobis in omni ꝓfectu vir
tutis magnifice cōgaudebant.
Et nos itaqꝫ multiplicibꝫ adiu
torijs circumſtantes ɔtra demo
nes et diuerſa pericula tueban
tur noſqꝫ frequēciꝰ circūſeptos
ſua pñcia ſolabant̄. Et vt hoc
exēplo pateat euidēti q̄d ide ve
riſſima relacione didicimꝰ īſera
mus. ¶ Elizabeth de gramont
apud niuellam in brabācie vͦgo
deuotiſſima fuit. Hec autꝫ ſocia
deuota et bona quā viuentez ad
huc et magiſtrā nūc duarū mili
um beghinarū prodere nolumꝰ
de niuella in lalons ad duo fere
miliaria ꝑegrābāt. ⁊ cōtigit eis
invia ꝙ deuia ſūt ſecute. Naue
facte ergo ꝓpter ſiluā ꝓxiam
flere ceperūt. q̄bꝫ flentibꝫ vehe
mēter ſubito iuuenis apparuit co
rā eis. Erāt aūt iuuenis vt michi
vna earūdez narrauit crine caſ
po et croceo alba indutꝰ tunica
⁊ albo pariter collobio ſupdcō.
ſalutatis autē illꝰ. ab eis quo p
gerēt inquiſiuit. Reſpondētibꝰ
eis. in lalons ire vellemꝰ. ſi viā
ſcirēt inq̄runt. Scio inq̄t me ſe
q̄mini. Illo igit̄ cū ſilēcio prece
dente ſequunt̄ et ille. Nec fuit
aliqua earū que aliq̄d loqui po
terat pre nimio gaudio ꝟl ſtupo
re. At vbi ꝓperantes viderūt vil
lam ſubito in ictu oculi ductorē

iuuenē perdiderunt. Que mox
proſtrate in terram amare cepe
runt flere ꝙ ductori tāto nichil
amplius ſunt locute. Ad cor au
tem poſt lacrimas redeūtes de
um magnifice collaudauerūt et
ſepius dulce factum ad memori
am reducentes exinde ſpūali
vite tali ſolacio ꝓfecerūt. ¶ Cō
ſimile ꝗ̄pe duobꝫ fratribus ordi
nis predicatorum vt per fratrē
heinricum de colonia predicatōe
elegantiſſimum inter fratres i
dubitabili relacōe didicimꝰ. Cō
tigit in partes galliarū illo or
dine nouiter inchoato ɋ̄dicātibꝫ
duobꝰ fribꝫ predicatoribꝰ ieiu
niorꝫ tpe añ paſcha cū iā iſtarꝫ
tempꝰ prandij hora nona ⁊ ſicū
quererēt q̄s fideliū eos ad refe
ctionē reciperꝫ in terra rara hoī
bus et ignota. ſubito affuit inꝰ
eos vir elegantis forme ⁊ habi
tus peregrini dicēs. Quid ɔfer
tis inter vos frēs mei. Illi aūt
verecūdātibꝫ dicere q̄d dixiſſēt
ait eis. Nobice fidei de hoc in
ter vos dubij q̄rebatis q̄s vos ab
refectionē reciperꝫ ī terra rara
hoibꝫ ⁊ ignota. Xp̄o credite ve
ritati q̄ non heſitātibꝫ et ī ſe cō
fidētibus ēpromiſit dicēs. pmū
q̄rite regnū dei ⁊ hec oīa adici
entur vobis. Credidiſtis ī hoc
criſto vt temporalia iſta ꝓ illo

dimitteretis ⁊ paupꝑtate regnū
celi querere et nunc de cristo
diffiditis vt vos ſine refectōe di
mittat et non q̄i filios paſcat.
Et hoc vobˀ ſignū· trāſibitis cā
pum iſtū et invalle quadā villā
paruulā īuenietis· illic ītrātis
eccleſiā īuitabit vos preſbiter
affectu magno ſupueīet miles
q̄ vos violenter auferꝫ ſacđoti·
Et cū vos deducet pſona loci q̄
alter patron⁹ dicit maxis pre
cibus optinebit vos a milite et
ambos inuitatores veſtros mili
tem ſcilicꝫ et preſbiterꝝ vobiſcū
largiſſimis ferculꝭ repabit· Cō
fidite ergo in deum et frēs ordi
nis veſtri exēplo iſto cōfidere fa
ciatis· Hec vt dixit repente diſ
paruit· Illi aūt per ordinē vt
eis predixerat omnia reppererūt
et reuūtētes parſius dicto fratri
heinrico de colonia et fratribus
q̄buſdam alijs q̄ ſibi ↄtigerant
retulerūt· ¶ Et nōndū q̄ non ſo
lū criſt⁹ ꝫ nobˀ i menſa ei⁹ āgeli
miniſtrabūt· Unde ipſe criſt⁹ ſu
os ↄfortās dixit· Ecce ego diſ
pono vobˀ ſicut diſpoſuit michi
pater meus regnū vt edatis et
bibatis ſupra menſam meā in
regno meo· ¶ Quarta occaſio
gaudij erit videre et retro ꝑici
la luxus q̄ ſup ſanctis dum ad
huc viuerēt in timore fierunt·

Unū beatiſſim⁹ auguſtin⁹ i libro
xix· de ciuitate dei dixit· Cū
diu vicijs ēpugnam⁹ plena pax
non eſt q̄a illa que reſiſtunt pi
culoſo debellant̄ prelio· ⁊ illa q̄
victa ſunt nōdū ſecuro triūphā
tur ocio ꝫ adhuc ſolliato ꝑmi
tur imperio· In illa ergo ciuē
rectōis gloria dicere cōfidenter
poterim⁹· Laqus cōtrit⁹ ē ⁊ nos
liberāti ſum⁹· Et yſayas· In illa
inq̄t die precipitabit dn̄s mor
tem in ſempiternū· ¶ Quinta
occaſio gaudij ē videre ſanctos
in dextera q̄bꝫ dicet̄ venite vos
benedicti patris mei· Magnum
enim erit gaudiū habere ſocieta
tem cū matre criſti ꝑiarchis ⁊
apoſtolꝭ quoꝝ ſola etiam hic au
dita memoria cor exultacōne iā
replet· Si ergo ꝫ dici poteſt·
Ecce q̄ bonū· ⁊c̄· Ubi tn̄ boni ꝑ
mixti ſunt peſſimis· q̄d erit ibi
vbi nullus deerit bon⁹ null⁹ per
mixt⁹ malus· Quid aūt ſuper
hoc cuidam nobiliſſimo gētili
tpe noſtro domin⁹ omnipotens
oſtendere dignat⁹ eſt referam⁹·
Cū anno ab icarnacōe dn̄i· M·
cc·lx· deuotiſſim⁹ rex francorū
beat⁹ ludowicus cum fratrib⁹ ſu
is roberto cōite attrebacenſiū·
et alfonſo cōite pictauēſiū ⁊ ka
rolo cōite ādegauēſiū in ſancte
terre ſubſidiū tranſfretaret et

damiatam ciuitatem egipti no
biliſſimam optineret audiuit q
rex tartaroꝝ matrē criſtianā
hēret ⁊ licet filiꝰ gēnꝛ eſſet criſti
ane tamen fidei diligeret ſecta
tores. Pater enim eius regem
indie criſtianū occiderāt ⁊ filiā
eius duxerāt vxorem. Sperans
ergo pius rex Francie q regem
tartarorum tam matris aut ciui
gratia mouere poſſet ad criſti
ane fidei pietatem. miſit ad illū
duos frēs minores p q̄s miſit
eidem capellam ex biſſo inſtar
tentorij ⁊ omnia vtenſilia illius
aurea quibus altari neceſſaria
inferrentur cum alijs encenijs
precioſꝭ. qui multas terras ⁊ ma
ria paganꝰ venerūt ad illum
et ab illo ſolempniter ſunt recep
ti. Fuerunt aūt apud illum mꝉ
to tēpore ſꝫ in conuſione regis
nichil penitus profecerūt. Vide
runt autem ibidem in exercitu
virum nobilem regis ſcilicet cō
ſobrinum de quo talia ferebātꝛ.
¶ Cum idem nobilis adhuc gē
tilꝭ febre acutiſſima laboraret et
materia ad cerebꝝ aſcēdēte i fu
riā raptꝰ ⁊ dormiētibꝰ oībꝰ qui
circa illū erāt aufugit nudꝰ ⁊ tri
bꝰ diebꝰ et tribꝰ noctibꝰ p here
mū vaſtiſſimā aberrauit. Ter
cia igitꝛ nocte digeſta materia
certificauit ⁊ ad ſe r͂dijt ɔpos mē

tis q̄ in tenebris horrens ſolitu
dinē q̄d faceret q̄ ſe verteret neſci
ebat. Ecceq̄ poſt inſtans medi
um diſcuſſis tenebris vidit ī mō
tis cacumine ingens lumē. Rep
tans ergo manibus et pedibus
aſcendit ī mōtem et ecce ſup oēm
ſolꝭ fulgorem regem ammirābilē
vidit in throno aureo reſidentē
et ad eius dexteram reginam in
cōpabili decore fulgentem. Vidꝫ
mixtim ſeniores et iuuenes in
thronis aureis aſſidētes mini
ſtros ex omni parte vultibus ſi
dereis rutilantes. Hec vt vidit
gentilꝭ ſuper id quod credi po
teſt obſtupuit. Nec mora. vnꝰ
miniſtrorum a rege miſſus eum
veſtibus nudum induit ⁊ ad re
gem duxit. Cui rex. Nichil ait
in rebus humanis ſimile quid
vidiſti. Et ille. nichil inquit do
mine. Et rex ad eum. Ego ſum i
q̄t xp̄ianoꝝ deꝰ rex et dn̄s ſem
piternꝰ. Tu aūt redibis ad po
pulū tuū ⁊ pq̄ctꝰ iuenies ī gente
vngarica q̄ imixta ē gēti tue du
os p̄ſbiteros xp̄ianos talꝭ hītꝰ
⁊ talꝭ forme a q̄bꝰ erudieris ad
normam fidei criſtiane. Hec vt
audiuit gētilꝭ rēnuit honoꝝ ſoci
etate fruſtrari. Et mox ad eum
rex. Impoſſibile ē inquit talem
te remanere nobiſcum. ſed ſi
criſtianorum fidem ſuſceperis

vt precepi ſocietate iſta iocūdiſ
ſima perfrueris. Hoc dicto mi
les ſedens in equo albo ſuſcepit
illum ⁊ in exercitu tartaroꝝ po
pulo miſſūte ꝯduxit. fuitq́ʒ apd
illum dieb⁹ tribus ⁊ poſt repen
te diſparuit. Nobil' aūt vt iuſ
ſus erat preſbiteros queſiuit ⁊
inuenit ⁊ eruditus ad fidem cū
multis militibus tartaroꝝ ſacꝝ
baptiſma ſuſcepit ⁊ xpiane po
ſtmoduʒ ac ſancte vixit. Veſtes
aūt quas vt dixim⁹ nudus acce
perat precipui coloris atq́ʒ molli
ciei. opus vero earum plumariū
ideſt ex acu factum adūta pote
rat nec textrinum. ſʒ ſuper ōne
artificium hominis diuina vtu
te ꝯfectum. Dictum igit' virum
fratres miſſi a rege frācie ſepe
viderūt ⁊ poſtea reuſi in galliā
frībus rem geſtā vt narrauim⁹
retulerunt ⁊ poſt vt ab vno fra
tre pcepi mox memorie et lrīs
ꝯmendaui. ¶ De hac ſocietate
glorioſiſſim⁹ pr̄ aug⁹. i libro de
ciuitate dei elegantiſſime dicit.
Hoc illa btā ⁊ glorioſa ciuitas in
ſe magnum habebit bonum q' nl'
li ſupiori nullus inferior inuide
bit. ſʒ ſicut nec in corpore vult
oculus eſſe quo digitus eſt nec
pes quo oculus cum mēbꝝ vtrū
q́ʒ ꝯtineat carnis pacata ꝯpa
go. ſic erit pacatiſſimo concor

die vinculo ei q̄ minus bonū ac
cepit obſtrictus vt ſufficiat ſibi
donum qd̄ alio min⁹ accepit. et
nolit āplius. vbi ioſeph ī. bñra
bit' cū frībs ſuis. ¶ Sexta ⁊ vl
tima occaſio gaudij erit videre
dānatos a parte ſiniſtra. q̄bus
ſcilicet poitis a ſiniſtris rex di
cturus ē. Ite maledicti in ignē
eternum. De hijs ſm pphetaꝫ
letabit' iuſt⁹ cū viderit vīdictā.
Et yſaias i perſona xp̄i. Ingredi
entur ſupple ſancti et videbunt
cadauera mortuorū q̄ preuarica
ti ſunt in me. vſq́ʒ ad ſacietatē
oīs carnis. Mirari aūt nōnulli
ſolēt ſimplicium q' ſancti in ex
tremo iudicio parētum ⁊ amicoꝝ
ſuoꝝ viſa dānacōne nullatenus
turbabunt'. ſʒ ſtultam hanc ad
miracōnem oīs fidel' anim⁹ ꝯpu
tabit q̄ ſanctos perpetua exul
tacōne firmatos turbari vl' dole
re poſſe non ābigit. Si enim a
perfecto quolibet in pñti req̄rit'
vt dīne iuſticie concors in omni
bus vniat'. quid mirū ſi de ſan
cto iā glorificato credit' q' viſo
quolibet triſtiſſimo in terrenis
non triſtetur. ¶ Sup hoc aūt
q̄d olim audieram a venerabili ⁊
deo digno magiſtro Johē quon
dam leodieñ. decano. ſʒ poſtmo
dum de oignies regulari canoi
co cui⁹ ſuperius mēcōnē fecim⁹

ad inſtructionē legēcium refera
mus. Dixit enim michi q hoc
ipſum qđ narrare ītendo ab ore
beate marie de oignies ſupra mo
dum miratus audiuit. Hec illa
beatiſſima mulier cuius vitam
venerabilis iacobus achonenſis
quondam epiſcopus poſtea ro
mane curie cardinalis diſcreto
ſermone conſcripſit. Hec ergo
animabus valde compaciens q̄
in purgatorio torq̄bant̄ ſuper
aīa q̄z matris ſue defuncte ſolli
citabat̄ in ſpū ꝫ hoc a carne vt
iam patebit. Hanc itaqȝ ꝑpter
elemoſinas et honeſte vite mo
dū quo inter mūdanos ipſa q̄z
mundana vixeāt ſperābat q̄dem
poſſe ſaluari ſic tamē quaſi per
ignē. Super hoc tm̄ dubio cum
ipſa timeret q̄a iudicia dñi abiſ
ſus multa rogauit dñm vt eam
certā reddere digret̄. Cūqȝ mł
tas in hoc lacrimas fūderet ac
cidit die quadā vt ad miſſam
in eccleſia iux̄ altare q̄ſi ad pe
des dñi marie ſederet ⁊ ipſa hor
rore concuſſa videret ꝓpe ſe ſpm̄
tenebroſū aſtare. q̄ mox ſigno
crucis timore fugato audacter
quis eſſet īterrogat. Et ſpūs.
Ego ſū īq̄t mater tua. Cui illa.
q̄uo inq̄t tibi eſt mater. Tūc
illa male inq̄t. Nichil me tue
iuuare potuerūt preces cū me q̄
dem damnatam perpetuo infer
ni clauſtra detineāt. Mox filia
elato gemitu heu inquit mater
q̄ cauſa damnacionis tue. Cui il
la enutrita inquit fui ⁊ vixi in
hijs que per īiuſta mercimonia
et vſuras acquiſita fuerunt ⁊ cō
ſcia michi mali non ablata re
ſtitui. Nō curaui aut aduertere
nolui q̄d contra deum ī meo ho
ſpicio et m̄ a ſubditis ageret̄.
ꝫ tortuoſas mundi vias ingreſ
ſa īdignum miſera iudicaui pro
genitorū meorum veſtigia decli
nare. Spreui arguentem me ſu
per hijs ⁊ alijs malis meis. nec
in vllo penituī ⁊ ideo infructuo
ſam vitam morte cōmutans a fu
tura ſeculi vita deperij. Hec di
cens mater repente diſparuit.
Ancilla vero xp̄i conſiderans p
ordinē oīb; etiam ī mr̄e dānata
iuſtum dei iudicium benedixit
nec fleuit amplius ꝑpetue mor
ti traditam per quam carnis ī
icia ſumpſerāt. q̄a racio intellcū
alis anime quam ſolus creauit
omnipotēs iudicavīſiſorū deo
ſubdita concordabat. Iſte ergo
apes future btītudis ſūt q̄ ſex tu
plici exultacōe ſupius īferius ā
terius poſterius a dextris etiā
⁊ a ſiniſtris dñi ſui gaudiū ītro
ibūt ⁊ ſic ī auras liberas ſpacia
būt̄. Hec ſūt illa q̄ vexāt apes

ſupple ĩ pñti vita Et pñt h diũ
ſe temptacões ⁊ ludificacões de
monum aſſignari. Non enim
ſemper vnum modum decipiedi
hoĩes habent demonia. Sed q̃a
mẽoria ſagacitate ⁊ ĩgenio pre
omnibꝰ mortalibus pollent defa
cili videre pñt q̃s modus ſit in
decipiendo habilior. Sunt aũt
quinqꝫ modi ẜm ꝙ in textu oſ
tendi poteſt.

De temptacõne dyaboli trãſ figurantis ſe in angelum lucis. Capitulũ. liiij.

Irundines et alie aues
depopulantur eaſdem.
Per irũdines et alias
aues illi q̃deꝫ demones deſignã
tur q̃ ſe tranſfigurant in ãgelũ
lucis vt q̃ alias eſſent hõibus
horrori pariter et timori ſpecie
btĩtudinis ⁊ deitatis aſſumpta
in nullo ſuſpecti ſimplicibus ha
beantur. Queãdmodũ aũt trãſ
figurant ſe in angelum lucis. q̃a
hoc frequenter legit̃ narracõeꝫ
in hac parte ſuſpẽdo. referamqꝫ
quiddam cunctis inauditum ꝙ
ſuperbiſſime ipſa diuiniſſima
ac angelꝭ reuerentiſſima ſacr̃mẽ
ta dyabolꝰ auſus ſit ſimulare.
Non tñ lectorem tedeat ſi facta
mirabiliſſima ac terribilia refe
ram que nrẽ pſecucõnis articu
lum preceſſerũt. ¶ Cũ e in epiſ

copatu cameracẽñ. in brabãcie
partibus tũc manente cum in il
la dominice paſſionis ſexta fe
ria añ paſcha cõfeſſionem audi
ens ĩ eccleſia reſiderem aduenit
puer ãnorum ferre. xv. m̃ cum do
lore mirabili pcidẽs añ pedes
q̃ dixit. Miſerere m̃ dñe miſerẽ
q̃a m̃ terribile q̃d accidit in iſta
die. Obſtupefactus ergo q̃d tã
horrendũ tali puero contigiſſet
hortabar etiaꝫ ipſum cum lacri
mis vt audacter ediceretꝫ q̃d hoc
eſſet. Heu inq̃t dñe ſedebam ĩ
campo cum ſocijs iux̃ oues inci
di haſtulaꝫ ad ſagittam facien
dam ⁊ ecce haſtula ſine vllo mõ
vulnere vel leſione ſanguine tin
cta eſt ⁊ reſperſa. Hoc cũ audiſ
ſem miratꝰ ſũ ⁊ gauiſus ꝙ pue
ro nichil ĝuiꝰ accidiſſet. eſſe tñ
futuri ſignum ĩfortunij mox ad
uerti. Confortatum ergo ãĩoĩ
tum ⁊ abſolutũ puerum dereliq̃.
Nec vix dierum ſeptem ſpaciũ
ĩtreceſſit tum ecce materfami
lias eiuſdem pueri puerum nũ
ciat grauiter infirmari et meuꝫ
aduentũ cum lacrimis poſtula
re. Nec mora. ſurrexi et veni ad
puerum cõfeſſus eſt peccatum ĩ
tali etate grauiſſimum quod ei
feria ſexta poſt diem paſche cõ
tigeãt. et adiũxit. huiꝰ inq̃t ſce
leris horrore cõtabui et ſtatim

elangui. Nocte ergo media cū
ſolus iacerē ī lc̄ulo michi viſus
ſum mori et ecce viri turpiſſimi
meam aīam rapientes per vallē
fumo teterrimam ꝛ longiſſimā
portauerūt. ꝛ puteū altiſſimum
flammeis coloribus eſtuantem
quaſi molam glaciei frigentē
in ignibus proiecerunt. Nota
lector mirabilem ꝯparacōe; a ta
li puero vt m̄ xp̄s teſtis ſit ēci
tatā. Cūq; ibidē; nimias incēdijs
cruciarer ecce vocem audiui q̄ſi
dicerēt. Parcatis puero parca
tis etati. ſubito ereptus ſū ꝛ ēſti
tut9 vite oculos aūt ſtatī apiēs
vidi mire pulchritudinis dominā
aſtātem m̄ ꝛ dicētem. Ne timeas
fili care doluiſti ꝛ veniam ꝯſeq̄ris
At tu nūc cum ēceſſero dyabolus
veiet i ſpecie ſacerdotis ne credas
ꝫ manda illū cui ꝯfeſſus es añ
paſcha. Hec dicens diſparuit ꝛ
ſubito aſtitit m̄ quaſi vir ēuerē
dus in ſpecie ſacerdotis alba in
dutus ꝛ caſula et velut nix can
dida pixide preferens ſacramē
ta. Me ergo ad confeſſionem ꝛ
ſacramentorum ſumpcōnem re
ſidens hortabat. cui cum ſigno
crucis diucius ēluctarer et ille
nichilominus a remotis tamen
ficta ingererē ſacramenta tādē
poſt longum agonem beatā ma
riam virginem inuocaui et mox

ſeductor ille diſparuit et me pe
tēte materfamilias vos māda
uit. Hec vt audiui ſupra modū
mirātus ſum ꝛ audaciam ꝛ p̄ſūp
cionem dyaboli qui fictione ſua
temere temptauit viuifica ſacra
mēta. Credo gᵒ ꝛ cert9 ſū q̄a pu
er n̄ fuiſſet a glorioſa xp̄i ma
tre ꝛ v̄gie premunit9 accepiſſet
quidē figmenta dyaboli ꝛ ꝑ hec
ad minus contaminatum corp9
poſſidens intreiſſet. Glorifica
ui ergo dn̄m ꝛ multipliciter bn̄
dixi q̄a tali puero intelligenciā
ꝛ ꝯſtāciā dedit ꝛ per eū ꝛ in eo
ſue benignitatis et ammiracōis
opa ꝯfirmauit. Juſſi gᵒ mox ꝑ
rochianū ei9 p̄ſbitez accerſiri
ꝛ cū ſacr̄mētis ſalutarib9 p̄muni
ri. ſicq; die t̄cia ab hac vita mi
g̃uit ꝛ ꝯſūmat9 in breui tpa pi
culoſa cōpleuit. ¶ Poteſt ꝛ ali
ud tēptacōnū gen9 ꝑ yrūdinū q̄ꝫ
ſtercore tobias cecatus vel alia
rum auium vexacio deſignare
vt ſub vicuum ſpecie viciorum
tnēbris inuoluamur. Verbi cau
ſa. Captat quis diues fieri ꝛ cō
gregare diuicias vt in fine con
ſtruat vberius teſtamentū; fa
ciatq; heredē; criſtum qui copi
arum ſuarum dereliq̄t vl' dn̄os
terre vl' p̄ntes ā clienculos ſu
os vl' raptores quoſlibet neq̄ſſi
mos poſſeſſores. Hec maxie i

clericos vidim⁹ quoꝝ cum bona
pauperū eſſe deberēt et que eis
omni die ſupfluūt non ī marſu
bijs vel in archa ꝫ īdigo ori ſa
melici et ventrib; eſurientiū de
berent libeᷓliter erogare. ¶ Au
diuim⁹ de venerabili gwilhelmo
nato aluernie piſienſi epiſcopo
cui cum nūciaretur ꝙ canoicus
eccleſie piſienſ īteſtat⁹ deceſſiſ
ſet et ipſe de iure canonico ī tri
bus milib; marcharū ſuccedere
deberet eidem comploſis maīb;
rñdit. Abſit hoc a me. ꝫ heu mi
ſero pecunia ſua ſecū ſit ī perdi
cionem. Et hec dicens precepit
pecuniam in vſus pauperū ero
gari. bñ et digne dixit ⁊ fecit.

¶ Qȝ dyabol⁹ faciliter temptat de
ditos vicio gule. ¶ Capitulū. lv.

I Nſidiantᷦ ⁊ hijs ſupple
apib; aquantib; rane.
Hoc ē ad aquā bibenti
b;. Null⁹ enī decipiendi efficacı
or dyabolo locus eſt ꝙ̃ cum fide
les ſuper cibos et pot⁹ īmodera
cius ſe effūdūt et tūc ad verboꝝ
inepcias protracti facilius. non
ſolū iocia ꝫ etiam ad ꝓphana
delira mēta procedunt. Hic iob
timens filijs ſuis veſcentib; ⁊ bi
bentib⁹ vinū mittebat ⁊ ſancti
ficabat eos offerebatq; holocau

ſta p ſingulos ne forte inq̄t bñ
dixerīt. ideſt maledixerīt domi
no in cordib; ſuis. Et hoc idez
naturᷓliter prodere et ſig̃re vide
tur in ebrioꝝ lingue titubantis
lubricitas poſt nimie potacōis
exceſſum. Quid aūt hic geſtū
ſit cōgrue ⁊ oportuniſſie videā
mus. ¶ Ingluuiei iuramentis
et maledictionibus in loquen
do gallia pre ceteris fere terris
ſtudet auidius. In hac vt a fra
tre ordinis predicatorū audiui
accidit qᵭ ſubiūgo. Sedebant
q̄dam viri honeſti quātuꝫ ab ſe
culum in taberna ⁊ bibebāt. Et
cum īcaluiſſent mero ceperūt
conferre de diuerſ adīuice m. et
inuectus eſt ſmo q̄d futurum ſit
poſt hāc vitam. Tunc vnus va
niſſime inq̄t a clericis iſtis de
cipimur q̄ dicūt aīas ſine corpo
rib; viuere poſt ruinam. Hoc di
cto in riſum omnib; concitatis ad
uenit homo ſtaturᷓ fortis ⁊ mag
nus et reſidens cum illꝭ vinū po
ſtulat. bibit. q̄rit q̄s ſit ſermo
īter eos. De aīab; inq̄t ille q̄ ſu
pra. Si q̄s eſſ; q̄ meā vell; eme
re foro optimo darē eam. et de
precio eius in cōī oīb; ad biben
dum. Tunc cachīnantib⁹ ille q̄
ſupueneāt. talem inq̄t mercato
rem quero. Parat⁹ ſum eā eme
re. dicito quanti dabis. Et ille

elato vultu. tanta inq̄t. Mox cō
uenientibus eis in precio ſoluit
emptor ſtatī pecuniā ⁊ letātib;
omnib⁹ biberūt pleno calice nō
curante ad primū illo q̄ animā
vendidiſſet. Veſpere aūt facto
tempus eſt inq̄t emptor vt q̄ſq;
nr̄m ad ꝓpa redeat̄. vos tn̄ añ
q̄ ſeparemur date iudiciū. ſi q̄s
equū emerit capiſtro viculo alli
gatū. nūquid cū eq̄ in ius emen
tis cedet et capiſtrū. Qui oēs pi
ter reſponderūt vtiq; cedet et.
Nec mora. venditorē q̄ſtionis
et r̄ſpōſionis horrore tremētē;
emptor cū aīa et corpore vidēta
b⁹oīb; ſurſū leuauit in aera ⁊ ſe
cū vt creditū ē ad inferna ꝓtrax
it. dyabolus eni erat in hoīs ſpe
cie. Quis eni alius ſe aīarū di
ceret mercatorē n̄ ille in cui⁹ figurā
oli ad abraham dictum eſt. da
michi animas. cetera tolle tibi.

¶ De demonibus aerem pertur
banatibus. Capi. lvi.

VEſpe pſequūt̄ eas et in
pugnāt eas odio natura
li. Veſparū q̄; gn̄i tarū
vermiū ſpecies abigūt̄. blacte
ſcrabones atq; ſtupeſtres. ⁊ hijs
q̄rum demoniorū ſpecies figurān
tur. Veſpe q̄ iracūde ſūt ⁊ hoīes
acutiſſime pūgūt ſtrepentq; tu
bali p aera currūt demōnes illos

ſignat. q̄a vltione pmittente di
uina tempeſtatib; aeris ⁊ toni
truis ſe immiſcent. ⁊ i hijs terrēt
homines dampnificāt ⁊ occidūt.
Et de hijs trib; exempla pona
mus. ¶ In theutonia circa annū
dn̄i. M. cc. lvi. tātos ventorum
choruſcacōnū tonitruorꝫ ⁊ grādi
nū fragores inualeſcere vidim⁹
vt homines p ciuitates q̄ſi amē
tes incederēt et iminere diē iudi
cij formidarēt. Circa treuerī vi
neas demolitas peit⁹ ſiluas et
arbores antiq̄ſſimas funditus
euerſas inſpeximus ⁊ excelſorꝫ
edificiorū faſtigia corruiſſe. Fu
erunt qui dicerent demones ſe
vidiſſe quaſi beſtias diuerſas
in aere ſibi inuicem exeuntes cō
trarijs occurriſſe. Hoc de ter
roribus. ¶ In prouincia ꝓuicie
apud lemonicas tpe etatis nrē
preore fratꝫ predicatorꝫ eiuſdē
ciuitatis narrante didicim⁹ tā
te magnitudis grandines ceci
diſſe. vt in vrbib; villis atq; cā
peſtrib; tecta frangerent̄. deſo
lirent̄ vinee. fruges redigeren
tur i paleas. hoīes extra tecta.
volucres in agris ⁊ pecora neca
rentur. Qualiter hijs ſe immiſcu
erūt ſathanas breuiter audia
m⁹. Vineaꝫ cuſtos ſub tugurio
in campeſtribus imminentibus
tēpeſtatib; latitabat ⁊ audiuit

clamantium voces ī aere · Caue
caue · ꝛ alius rn̄debat · Quid ca
uebo · et primus · Vineam petri
richardi ne leſeris · Sopita er
go poſtmodum tempeſtate ſola
vinea petri richardi imunis ē
reperta a leſuā · Erāt aūt petr⁹
richard⁹ ſic enim binomius di
cebatᷓ vſuārius peſſim⁹ ꝛ obnox
ius multis malꝭ · Ex quo cōſide
randum eſt ꝙ in comitatu ſpūum
nephandoꝝ aīcos ymmo pocius
īimicos vt ſanius loquar demo
nes habuiſſet q̄ ei bona ſua ꝛ ſi
ad vite ſolaciū tn̄ ad perpetue
dānacōis cumulū ↄſeruaſſet et
hoc qn̄tum ad dāna · Ad occiſio
nē vero hominū qualiter pmit
tente deo cooparentᷓ demones au
diam⁹. ¶ In marchia flandrie
atq; brabancie villa populoſiſſi
ma eſt ſita in qua dedicacio cele
brata multos ad ſpectaculū trax
erat ꝛ ad luſum · Inter quos vt
a magiſtro gwilhelmo bono et
lāto preſbitero ꝛ de eiſdē ptib;
nato percepim⁹ · q̄daz tubicina
erat q̄ corizantes iuuenes ꝛ pu
ellas ſaltacōnib⁹ et geſticulacōi
bus ſuis ad carmina obſcena ꝛ
turpia concitabat · Hic celo nubi
b⁹ circa veſperas obſcurato q̄z ad
ꝓpa redierit · ſolo aūt tubicine
nondum luſibus ſaciato per vi
am ad ſolita remeante ꝛ canēte
tibia ac ſaltante ꝛ poſterioꝝum
ſonitibus turpiter īſonāte duo
pueri paſtores vbi coruſcacōes
ꝛ tonitrua īminere viderūt ad
dumeta fugerūt et eis videnti
bus in tubicinem fulmē cecidit
ꝛ extinxit ꝛ ei⁹ brachiū amputa
uit · Nec mora · viderūt ꝙ duo
nigerrimi canes ex inſperato ve
nerunt · ꝛ inter ſe pendulum ex
tincti brachium deportarunt et
cadauer mortui ad ꝓpria detule
runt · Mane aūt dicente preſbi
tero q̄a in atrio fidelium ſepeli
end⁹ non eſſet quē in ludis tur
pibus tā notabiliter tonitruū oc
cidiſſet · Rn̄derunt aīci · ꝛ ſi exti
ct⁹ tonitruo tn̄ ad dedicacōnē
eccleſie pegrinus cum alijs oc
curriſſet · Permiſit ergo preſ
biter ꝛ ſi dolens vt ī atrio ſit ſe
pultus · Et vide rectitudinem dīni
iudicij · Mane facto ſepulchrū
patens inuentū ē et loculus in
quo iacuerat vacuus ꝛ eiectus ·
Cadauer vero vt optīe credi po
teſt ſicut ꝛ eius brachiū a demo
nib⁹ aſportatum · Nō ergo le
ctor q̄a tali vindicta digni ſunt
ꝛ ſi eos parcēte deo tales caſus
ſemp non puniant q̄ turpibus
ludis ꝛ cantibus ſacra fidelium
atria ꝛ eccleſiam inhonorant ·
¶ Secūda ſpēcies veſparum eſt
blacta · de q̄bus liber in natura

recū dicat ꝙ lucifuga ē ꝛ ī tene bris ambulat· Hoc vere me demonia ſignātur q̄ nocte hominibus apparent in ſomnis ꝛ eos viſio nibꝫ fantaſmaticis polluūt ꝛ illudūt· De hoc quiddā ad ciculo ſū me legiſſe memini· ¶ Cum q̄dam mōchus ad obſeſſum energuminū acceſſiſſet circūſtante populo multo eū cū irriſiōe mordaci demoniū inclamauit· Eya frater eya nūq̄d pulchrā tibi in hac nocte mulierē in ſomnis adduxi· Quippe vt poſt ꝯfuſionē monachus ētulit ī ſomnis pollutus fuerat illa nocte et non confeſſus fuit· Sꝫ et in nocte q̄daꝫ demonia v̄tutem nocēdi ꝛ apparēdi accipiūt quā lucēte die habere nō pñt· ꝛ hoc ad fidē fidelium roborandā· facilius enī homo nocte q̄ die terret· Nichil enī dyabolus ſicut dicit beatus aug⁹· vel nocte vel die poteſt n̄ pmiſſus· Et vide q̄ pulchro ꝛ euidenti exemplo· ¶ Vidim⁹ in villa niuelle v̄ginem deo dignā de qua veraciſſime narrabat· Mortuis parentibꝫ in domo frīs militis ēlicta eſt ꝓ ciſterciē· ordine diu laborans nec ad effectū perducere valens fortiter ī animo ſtatuit ſcd̄m poſſe ſuū etiā in ſeculo ordinem obſeruare· Incesſit ergo ſine lineis· obſeruauit ieiunia ſilenciū tenuit· caruit carnibꝫ· hora matutinaꝝ ſurrexit· eccleſiam intrauit· horas regulares exſoluit· Contigit autem vt ea ignorante mortuū cuiuſdam defuncti corpus veſpere ad eccleſiam deferretur ꝛ ſolum in feretro ēlinqueret· Surgēs ergo media nocte v̄go quā dixi mus intrauit eccleſiam· inueīt q̄dem mortuum ſꝫ parū ā michil timuit· reſedit· horas incepit· Hoc vt vidit dyabolus inuidit et corpus mortuum intrans locū primo mouit· Virgo igitur ꝯſignās ſe cōſtanter ait ꝛ inclamat dyabolo· q̄eſce miſerrime q̄eſce quia nichil potes cōtra me· Et mox dyabol⁹ ſurgēs cuꝫ corpore· vere inq̄t nūc potero cō tra te et meas iniurias a te paſſas frequēter vindicabo· Hoc vt illa vidit īpterrito corde baculū cū ſua cruce āba b⁹ maībꝫ rapuit ꝛ ī capite mortuū feriēs ad terram ꝓiecit et ſic fideli audacia demonem effugauit· Diu ergo virgo casti cū magna āguſtia laborauit vt cadauer deiectū in feretro relocaret ſꝫ fruſtra q̄a non potuit· Veniens autēꝫ mane preſbiter cum cuſtode miāt deiectum corpus ꝛ vulneratū in capite q̄rit quid actū ſit· fatet v̄go cū lacrimis rogat obnixius

Elevari corp⁹. Negat ille dicēs
viſurū pocius populum et p ge
ſtam rem excitādū in laudē xpi.
Mox turbata v̄go vbi preſbite
rum inuicibilē et inexorabilē vi
dit vanā nimiꝫ gloriā ⁊ erubeſ
centiā ēformidans. domū frēs
cognacōnem et patriā dereliq̄t
et nūq̄ ad eam poſtea redijt. ſꝫ
vſqꝫ ad mortem ī iuuella pman
ſit. ¶ Tercia ſpecies reſparum
ſūt ſcrabones et vt dicit liber de
naturā rerū. ſcrabonū ſet⁹ineq̄l
et barbarus eſt. alius in aq̄ na
tat alius ſup terrā repit ali⁹ in
terra manꝫ atqꝫ alius ī aera vo
lat ⁊ in hijs omnib⁹ multiplici
tas demonū ꝯpatur. Sūt enim
demones q̄ in aq̄s manēt ⁊ hos
poete neptunos vocant. Alij ſup
terram ⁊ hos incubos. Alij in ter
ra fiunt in ſpelūcis mōcium. Alij
in ſiluis et hos duſios vocat au
guſtin⁹. Alij ī aera et hos ſpūa
lia neq̄cie in celeſtib⁹ apoſtol⁹
vocat. De hijs q̄tuor ī ſuis locis
habēt dn̄iū pmittēte tn̄ illo q̄
omnia ī numero pōdere ⁊ mēſurā
diſpoſit. Nō n̄ ſingulariter nep
tunus ponit ab ariſtotile licet
neptūos pluraliter ſꝫ pōm⁹ De
neptūoꝝ factis ridiculoſa ⁊ mag
na mirabilia referūt et certa fi
des eſt q̄ frequēter audiūt ab
hominibꝫ ⁊ vident. rarius tamē

noſtris temporibꝫ poſtq̄ fides
cepit enucleacius predicari.
¶ Narrauit michi vir bon⁹ et
ſanctus et ſacerdos ⁊ frater or
dinis predicatorū nobiliſſima
ducum proſapia oriūdus de gē
tibus romanoꝝ. Hic ab fidē cri
ſti conūſus fuit illo tpe quo gēs
ipſa romana perciſſa effugata
eſt a populo tartarorū. Hic pu
er adhuc gētil. vt referebat m̄
annorū fere ſeptem cū ſororib⁹
ſuis ⁊ puell' alijs in ripa flumi
nis iocabat ⁊ ſubito inter ludē
dum de aqua egreſſus q̄uir te
terrimus et piloſus ludētes inua
ſit dicēs. q̄d me inq̄natis o pu
eri. Cunctis ergo fugiētibꝫ di
ctum puerū fugam ceteris tar
diorem facientez in dorſo claua
perſſit ⁊ mox occidit et regreſ
ſus in aquā ſaltauit. Sorores
autem mortuum puerū rapien
tes ad tabernaculū detulerunt
nondum enim romani domibus
vtebant. Aggregatis ergo pa
rentib⁹ fit pro puero planctus.
ſꝫ ante mediam noctez cum ml'
ta ſuorum leticia mortuo reſtitu
ta eſt vita. Crede fidenciꝰ ſicut
poſtea patuit q̄ ex tunc in pue
ro ſalutis opus diuine predeſti
nacionis benignitas cauſaba
tur. ¶ Aliud michi idez optim⁹
frater licet ab rem nō ptineat

quā nunc habemꝰ in manibus
narrauit quā ad edificacōem le
gēcium breuiter enarrabo. Ipſe
adoleſcentulꝰ. baptizatꝰ ⁊ a pri
ore ordinis predicatorum in vn
garia receptus ad ordinē in ha
bitu ſeculari in ſcolam datus ē.
Preceptū eſt autem illi vt nich
il ſicut frater ſine licēcia ageret
prelatoꝝ hoc q̄dē et ſi ī plurībꝰ
obſeruauerit contigit tn̄ vt lo
carī ſue tunicā veterem ſine licē
cia daret. Poſt hoc autem ce
pit grauiter īfirmari ⁊ acuta febri
cit̄ās ſine ɔfeſſione ſine viatico
vt ei videbat̄ ad extrema ꝑdu
ctus eſt. Nec mora. vbi demōnes
eū rape voluerūt affuit āgelus
cū miro nitore pēnarū dicens.
Fili ne timeas. michael āgelus
ego ſū. te contra demones defen
ſabo. Secedētibꝫ ergo ceteris
vnus demonū cauillatore aliis
tradente animā rape conabat̄.
quem grauí michael aīadūnōe
corripiēs effugauit. Nec mora.
aīmā ad ꝑadiſi ianuā ītroduce
re voluit. ſꝫ vir grādeuꝰ ⁊ magne
autoritatis reſiſtere viſus eſt di
cens. Animā michael ad corpꝰ
reducas. ⁊ cū aliis peccatis p̄
cipue inobediēciā corrigat. Ita
tn̄ vt anima reducta ē ad corpꝰ
adoleſcēs cretico ſudore ꝑfuſum
ſe inuenit ⁊ oculos aperiēs pri

orem an̄ ſe ſedētē vidit. Cui mox
confeſſus quid vidiſſet expoſu
it. hinc poſt ſtudia lr̄arū oppor
tune fratrē indutū et ī ſacerdo
tem promotū vidimꝰ qꝫ ſue gen
ti poſtea fidem exponens coma
norum populū nō modicū bapti
zauit. ¶ Hinc de īcubis demoni
bus ſequitur. Incubos demones
oppreſſiſſe feminas quaſdam. ali
as venereis cōfabulacionibꝰ ad
cōcubitum allexiſſe in confeſſio
one plures audiuimꝰ. quarum
vnam virginem in religioſo ha
bitu vidi. que cum primo dice
ret nūq̄ꝫ ſe in concubitu conſen
ſiſſe plurimū admiratus ſum
q̄ iudicio hoc potuiſſet ī aīa nō
ɔſentiente omipotēs ꝑmiſiſſe.
Credere gͦ illi nullo modo volēs
horrificis iuramentis vrgiēꝫ con
teſtatꝰ ⁊ tādē ab ea violenter ex
torſi ⁊ cum maximis lacrimis et
erubeſcencia ſe primo mente q̄ꝫ
carne corruptam. Et vide q̄ꝫ oc
cultū et mirabile iudicium equi
tatis. Illa vtiqꝫ cū poſtea quaſi
doleret ad mortem ⁊ ɔfiteretur
cum lacrimis. ōmino nulla arte
vel ſtudio ab incubo potuit demō
ne liberari ita vt nulla ei vale
ret crucis ſignacio. non aqua
benedicta. non ipſa corporis cri
ſti etiam ipſis angelis terrifica
ſacramēta donec poſt ānos oracōe

q ieiunio pie luitgardis demon. incubus totaliter fugaretur. Et nos quidem credim⁹ q fatemur ſal uo cum iudicio ſentencie melio ris q poſtq̄ de pctō ſuo amare fleuit q doluit pocius ei occubitus pena culpe q̄ culpa fuit. ¶ De hac eadem muliere vexata vene rabil' et deo digna monialis de valle ducis in brabācia criſtina nomine michi narrauit q̄a cum illa ī vigilia penthecoſtes nega ret ſe cum lacrimis ſuſcipe ſac mēta eo q a demone īportuni⁹ vexaretur dixit ad eam in mag na conpaſſione criſtina. Vade qeſce ſecurius cras corpori comu nicatura dominico. ego aūt ī me recipio penam tuam. Receſſit illa gaudens dormiuit in pace cum alijs ad oracōnem de nocte ſurrexit. Marie cum omni tran qllitate ſacramēta ſuſcepit. Cri ſtina quaſi nichil pōderans q in ſe penam vexate ſuſcepeāt reſ pere dormitum iuit. Nec mora. cum ſe ſopori dediſſet audit pre ter ſolitum in ſtramento cubilis ſui quaſi porcellum cōmouentē ſe et inqetius agitantem. Sur rexit illa in nullo ſuſpicata dya bolum colo quem habebat ad le ctum fugare nitit' quicqd eſſet Recumbit illa iter iter īterūq; ſ pauidi⁹ moleſtata ſurrexit. q cum hoc plures attemptaſſ; mani feſte tandem ſenſit q vidit euerſ ſtraminibus q demonia ce prauitatis vexaretur neqcia. Dimiſit ergo lectu; tota nocte permanſit in ſomnis q cum cra te vellet demonis ſuccutiebat inſultu. Quid plura. dixit q ve re credidi q numq̄ ante tāta et talia pertuliſſ;. Mane facto cu; predicta mulier cōitata fuiſſ;. Criſtina ad eam veniens renun cio inqt renuncio pene tue. Vix fine vite diſcrimine violentiam crudeliſſimi tēptatoris euaſi. ¶ Incubos generare beda in hi ſtorijs britonum et multe alie ſcripture teſtantur. Qua autē racōne hoc fieri poteſt nō video niſi hac ſola q virile ſemen effu ſum mox īvas muliebre cum de bita temperancie qualitate trāſ fūdāt. ſed ſic generare proprie incubum non dicim⁹. Infinitas tamen racōnes latere humanis ingenijs in rerum ſecreto natu re pleniſſime cōfitemur q pauciſ ſimas reſpectie hoīm ſenſib⁹ ap parē. ¶ Hic de duſijs vl' duſicin b⁹ que ē tercia ſpēs demonū ſeq̄ tur. Duſior demonum opa mul ta perce pimus et hij ſunt q̄bus gentiles lucos plantatos ātiqui t⁹ conſecrabant. Hijs et adhuc pruſie gētiles ſiluas eſtimant

cōſectas et eas inuadere non au
dentes numq̄ ingrediuntur eaſ
dem niſi cum eis dijs ſuis volue
rint immolare. Hij ſunt etiā de
mones de quibus glorioſiſſim⁹
auguſtin⁹ in libro de ciuitate dei
euidentiſſime ſcribit. qui homi
num viuentium corporavt dya
ne ſubito ex hominib⁹ rapiebāt
et cum ea deluſi homines in ali
as religiones delata vidiſſent
que apud ſe mortua eſtimabāt
illa iam īmortalia facta credebāt
et in deorum numero computa
bant. Sic ⁊ nos temporib⁹ mo
dernorum etiam frequenter au
diuimus quaſi in agone mortis
poſitas mulieres ſubito rapi.
⁊ earū loco a demonib; figmēta
deponi et ipa figmēta ſimilima
raptis corporib; quaſi mortua ſe
peliri. viſas vero feminas ⁊ in
ter homines conuſatas. Nūqd
magi ī egipto coram pharaone
virgas ſuas ī dracones ꝯūtert.
ranas fecerūt et aq̄s fluminis
in ſanguinē mutauerūt. Vt au
tem dicit verdicus auguſtin⁹ p
mūdū demones diſcurrētes oc
culta ſcia deferūt. per que ſubito
talia figmenta procedunt. Et
vtiq; illa que magi in egipto fe
cerunt vtpote dracones ranas
et ſanguinem. vera ſigna fuerūt.
et hoc non fallaciter lic; nequi

ter ſubdolēter oſtenderūt. Quid
ergo culpatur ſi quis dixerit q̄
demones ſubito figmentū; hūa
no corpori ſimilimū faciant et
pro ſublato corpore ponant.
Quis eni dubitet demones ige
nio ſagaciori callere q̄ homines
in infirmitate cuiuſlibet iudica
re poſſint de facili conualeſcen
cia hoīs vel de morte ⁊ ſcdm
hoc ſi conualeſcere deb; poteſt
eū ⁊ ad aliena trāſferre. Et hoc
quidem ſi demones poſſunt. ad
tp̄s tm̄ pn̄t. et nō illud diu du
rabile figmētū ſimilimū corpi
poteſt efficē ⁊ corp⁹ iuiſibile fa
cere qd̄ ſupponūt. Si eni p adiū
ctionē lapidis eſtelami vl̄ p ni
gromāticas īcātacōes aliq̄s iui
ſibil̄ hoib⁹ reddi poteſt. q̄re nō
potius ope ⁊ igenio deōnū. In
ptib⁹ theutonie pleniſſima frm
predicatorum ⁊ minorū atteſta
cōe pcepi puellam nobiliſſimā;
eſſe filiā comitis de ſwanēborch
in clauſtro moialiū enutritā;
q̄ per aliq̄s horas a demoibus
nocte rapitur. ⁊ in ipſo raptu i
uiſibil̄ et incōtrectabil̄ ſpcre ba
tur. Et hec cū q̄dā frē ei⁹ carnal̄
de ordie frm miorum experiri
cercius voluiſſet accepit dcām
puellā ſororē ſuā ī gremio ⁊ bra
chijs eam fortiſſime ſtrinxit ⁊
tenuit et tamen veniente hora

raptus de manib⁹ tenentis īuiſi
biliter et incōtrectabiliter tolle
bat᷑· Hoc exēplū magiſter al
bert⁹ frater ordinis predicatoꝝ
theologus in diſputacione piſi
us adduxit cum coram epiſcopo
pariſieñ· predicta queſtio de rap
tu mulierū taliū moueret᷑ ſicut
ab ill᷑ fide plena percepim⁹ q̄ in
diſputacōne fuerūt· Mentē vero
trāſlata hoīs q̄liter demones ali
enent videre nō poſſū· n̄ eo mo
do quo homines per inergiam
opacōez et mentis īſaniam vt q̄
fiant cum eis penit⁹ non abuer
tant efficiūt᷑ amētes· Cum vero
volūtate dīna vel hominū diligē
cia ita capti a demonib⁹ hoībus
reſtituūt᷑ et mēti· nūq̄ tñ ſic re
ſtituūt᷑ in integrū ſanitati qui
ſemper eorū cor ſuſpēſum ſit et
pronū ad reditum· ſicut illi q̄ ſe
mel amenciā paſſi ſūt faciliīma
occaſione ad amēciā relabunt᷑·
Ad q̄dam referūt q̄ viderunt fa
cies ſic raptarū que pallida ſup
macie ⁊ liuida ⁊ oculi magis in
ſtabiles q̄ꝫ in nō raptis· ¶ Guū
tena brabancie villa eſt ſolēnis
et nota· In hac q̄dam iuuenis
puellam v̄ginem adamauit· Cū
q꞉ pro eius nupcijs illius parē
tib꞉ loq̄ret᷑ et illi renuerent pu
ella medio tp̄e īcidit ī acutam·
qua īgrauescente mori omnib⁹

viſa ē· Luctu ergo facto cāpane
q̄i pro mortua pulſate ſūt· Nec
mora· iuuenis amator puelle de
villa eadē in crepuſculo noctis
pgebat ad aliam et cum per du
meta trāſiret audiuit vocem q̄ſi
femine lamentantis· Sollicit⁹
ergo diſcurrēs et querens audi
tam inueīt puellā quā mortuā
eſtimabat· Cui et dixit Mortu
am te plangunt tui et h̄ vnde re
niſti· Et ecce ait vir ante me
vadit q̄ deducit me· Stupefact⁹
ad hoc iuuenis cum neīnē aliū
n̄ ſolā puellam videret audacter
rapit et in domum extra villam
ptinus occultauit· Hinc regreſ
ſus ad villam amicis ſuis loq̄t᷑·
Ingredit᷑ ad patrem puelle cu꞉
amicis ſedentem ad funus· q̄rit
ſi ſibi ſuā filiam daret quā qua
ſi mortuam plangebat· Cui pa
ter ammirat⁹ reſpondit· Rum
q̄d pro deo michi es vt mortuā
ſuſcites et accipias in vxorem·
Et iuuenis· tantum ait libens
ſpondeas vt filiā tuā habeā ī vx
orē ſi viuā reddidero et ſanam·
Cui pater conſentiens dictū co
rā oībus confirmauit· Mox iuue
nis ēleuato lintheo quo coopta
putabatur figmentum mirabi
le q̄le a nullo hoīm fieri potuit
īuenerūt· Dicit᷑ aūt ab hijs q̄
figmenta huiuſmodi dyabolica

inſpexerunt ea eſſe interi⁹ pu
tado lingno ſimilia leni extem
us pellicula ſuperducta· Hic re
ducta puella eſt ⁊ pr̄i reddita· ſa
naq; poſt dies aliq̄t dictū iuue
nem maritum accepit ⁊ vſq; ad
tempora noſtra incolumis pdu
rauit· ¶ Simili ꝓpe modo cum
q̄dam in ꝯfinio flandrie ſororē
languidā ⁊ mortuam putatam
ſub eadē die anteq̄ ſepeliretur
figmētū iter arūdineta iux ma
ris litora reppeiſſet reduxit eā
ad ꝓpa· ⁊ ingreſſus domum vbi
ab amicis q̄ſi mortua plāgebat̄
diſcoopertū figmentū extracto
gladio i fauſta ꝯadit hortanti
b⁹ cūctis ⁊ clamātib⁹ aīr i fun⁹
ſororis tāta crudelitate ſeuire·
Et mox ſubaddēs· Crudel' iq̄t vi
deor in ſororē· Nō eſt illud ſoro
ris corp⁹· ſed figmentum et illu
ſio demonū· Et hec dicēs ſecum
cunctos adduxit ⁊ duxit ad do
mū ꝓpā ⁊ eis ſororē reductā oſ
dit· ⁊ hec vſq; ad tpa nrā pmā
ſit· Quis nō obſtupeſcat in tā
videlicz iexplicabilē caſū rerū
ordinem ⁊ rōem nature ſup id
qd̄ eſtiari poterit variari· Ego
q̄dē talia fieri pmittēte occulto
dei iudicio p opacōez demonum
nec īficior nec ꝯfirmo· Sed q̄a
obiciētibus talia ⁊ veriſſima aſ
ſerciōe firmātib⁹ ſubterfugere

diſſimulacōne nō potui· iſta m̄
narrata et inculcata cōſcripſi et
alijs diſcucienda relinq̄· Cum eius
tū diſputantem et determinan
tem ſuper premiſſis lr̄atiorem
aliquē ⁊ magis expertum optarē
audire q̄ꝫ de hijs ꝓprio ingenio
temere diffinire· Interrogaui
ſuper h° ſupdictū magiſtꝝ alb'
tum ſꝫ ille diſſimulauit et nolu
it aliq̄d diffinire· ¶ Quo etiā
in mōtib⁹ idē demones duſij ha
bitare dicant̄ et ſeducere ac de
mētare deceptos manifeſte mō
ſtrabo· Anno ab īcarnacōe dn̄i
M·cc·xxxi· predicante in theu
tonia magiſtro cōrado cōtra he
reticos ⁊ ab eiſdē felici morte p
empto· hereticꝰ q̄dā vt p frēm
cōradū ꝓuincialem fratꝝ predi
catoꝝ per theutoniā añ multos
annos ſuſcepi ſeduct⁹ a demoī
b⁹ frēz quēdā ordinis predica
toꝝ ad hēſim inuitabat· Quem
cū viderz īſtantiſſime ēnitentē
dixit fratri· Pertinax valde es
in fide tua· nec tū de hac n̄ per
ſcripta q̄dā aliq̄d cū⁹ īſpexiſti
Credere aūt ſi velles dās meis
xp̄m tibi ⁊ mrēz ei⁹ ac ſanctos
oculata fide mōſtrarē· Mox ille
illuſionē demonū ſuſpicat⁹ volens
tādē probare q̄d eſſet· nō imme
rito inquit tibi tunc crederem ſi
promiſſa duceres ad effectum·

Gauiſus hereticus diem fcm̃ ſta
tuit/ frater vero pixidem cum ſa
cramēto corporis xp̄i clam ſecum
ſub cappa portauit. Duxit ergo
frēm hereticꝰ in ſpecu cuiuſdaȝ
montis/ in ãplũ valde palatium
qđ claritate mirãbili relucebat.
Nec mora. vt in interiori parte
palacij peruenerunt/ viderunt
thronos poſitos quaſi ex auro
puriſſimo. In q̃bus rex fulgore
ꝛ choruſco circũdatus ꝛ iux̃ euȝ
regina ſereno vultu pulcherrima
et ex vtraqȝ parte ſedilia ĩ q̃bȝ
ſeniores quaſi patriarche vel ve
lut apoſtoli aſtante permaxĩa
multitudine ãgelorũ. et hij oēs
luce ſiderea choruſcantes vt ni
chil minus q̄ꝫ demones putaren
tur. Hos mox vt vidit hereticus
cadens ĩ faciem adorauit. Dictꝰ
aũt frater immotus ſtetit. ſꝫ tã
to ſpectaculo vehementer obſtu
puit et mox ad eum conuerſus
hereticus. quare inq̃t filium dei
intuens non adoras. Pronus
accedēs adora quem vides/ ꝛ ab
ore eiꝰ fidei noſtre ſecreta ſuſci
pies. Tunc frater accedēs pro
tinus attraxit pixidē ꝛ obtulit
regine in ſolio reſidenti dicēs.
Si regina es mater xp̄i. ecce filiꝰ
tuus quem ſi ſuſceperis te velut
matrem dei recognoſcam. Cum
hac protinꝰ voce totuȝ illud fan
taſticum euaneſcat ꝛ adnichila
to fulgore tante tenebre denſu
erunt/ vt vix frater cum ductore
ſuo ad montis exitũ regredi po
tuerunt. Conuerſus ergo here
ticus ad fidem redit/ ꝛ miraȝ de
monis aſtuciam ſtupefactus ex
pauit. ¶ De quarta ſpē demo
num dicemus/ quos apoſtolus
ſpũalia neq̃cie in celeſtibus vo
cat. Et nota q̄ꝫ dicit ſpiritualia
neq̃cie ad diſtinccõnem demonũ
aliorum qui ſe corporalibus ap
paricõnibꝰ frequēter immiſcēt.
Iſti vero ſpiritualiter magis et
nequiter atqȝ ſubtilius ĩ decep
cõnem ꝛ dãnacõnem hominum
debachant. Illi enim ſimplices
ꝛ ydeotas decipiunt/ per iſtorũ
vero nequiſſima ꝛ aſtutiſſima
tēptamēta etiaȝ hoīes pfectiſſi
mi cadũt. Illi iterdũ temptare
ceſſant iſti nũq̄. Cōtra hos pe
trꝰ apoſtolꝰ oracõnibus p̄cipit
ĩuigilare fideles q̄a aduſarius
veſter dyabolus tanq̄ leo rugiēs
circuit q̄rens quē deuoret cui reſi
ſtite fortes ĩ fide ideſt per opa
fidei reſiſtamꝰ. Circuire autē
dyabolus dicit̃ vt ſi ſupare non
poſſit ĩ vno. vexet te tñ vt ſuc
cumbas in alio. vel ſi ab horam
ei in tēptacõne reſiſtit̃. michilo
minꝰ tamen ingeiare. qđ ſemel
vł plures ſpreuerit non veret̃.

Hic fit q̄ qn̄q; multo tpe c̄hſtē
tē hoiez tēptat. quē tandē victū
tedio virtutis ſtatim eneruat.
Hic quoddam accidit qd̄ ſine
vlla heſitacōis dubietate ɔgno
ui. ¶ Erat puella quedam ī bra
bācie partib⁹ iter pcēres gl̄oſa
q̄ ī amorē cuiuſdā iuuenis per
multos ānos mire demonū ſti
mulabat̄ inſultu. Hec cum m̄
frequēter cū multis lacrimis ī cō
feſſione dyabolicas īſidias api
ret ɔſului vt ſūmope caueret ne
nulla ā vllo iuuenī tēptacōnis oc
caſio preberet̄. Et paruit illa di
ligēter vt monui. Cūq; adeo g̃
uiter tēptaret̄ vt ſompni ⁊ cibi
pderet appetitū accidit nocte q̃
dā vt tāto demonū agitaretur im
pulſu q̄ ſupueniente aurora ſur
gere cogitaret ⁊ clam adire iuue
nem q̄ in vicīo manebat. Nec
mora. vbi ſurgens oculos apu
it vidit caſtū q̄ plagis recētī
b⁹ cruciſixū leni ſmōe dicētem
ſibi lingua patria. Hoi. dois.
amer. ie. ſui. tres. viās. libōs.
lidons. et li. tres. gens. Quod
nos latīe coloratis verb̄ expoī
m⁹. Me diligas qui ſum formo
ſus bon⁹ dulcis gl̄oſus. vel v̄ſus
dilige formoſū dulcē q; bonum
gl̄oſū. Hec vt dixit ēpente diſ
paruit ⁊ puellam in ōni pace ⁊
gaudio ⁊ graciaꝝ actione ab ōni
temptacōne liberrimā dereliq̄t.
Bene ⁊ verudice de ſe caſt⁹ aſſe
ruit. diligend⁹ eſt enī pre omni
b⁹ q̄a ſpecioſus forma pre filijs
hoim̄ et ſicut ſplendor ⁊ glorie et
figuā ſubſtācie pr̄is. Contra de
hoie dicit̄. Omnis caro fenū.
Diligend⁹ eſt q̄a bonus a quo
ōne bonū. Cōtra de hoib⁹. nemo
enī bon⁹ n̄ ſolus de⁹. Diligēd⁹
ē etiā q̄a dulcis ſcut⁹ labia fau⁹
diſtillās. Miſericordia eī ei⁹ ſu
p oīa opa ei⁹. Cōtra de hoie ſa
lomon q̄rit. neqūs oculo q̄d cre
atum eſt. q̄ tn̄ eſt lucerna corpis
nr̄i. Diligēd⁹ ē etiā q̄a gl̄oſus
quē pater de⁹ ɔſtituit heredem
vniūſoꝝ per quē fecit et ſecula.
Cōtra de hoib⁹ dicit malachias
Nūquid non pr̄ vn⁹ oim nr̄m
quare deſpicit vnuſq̄ſq; proxi
mum ſuum. Merito ergo puelle
iuuenem diligēti caſtus p hec
verba concluſit ⁊ ſe pocius dili
gendum formoſum bonum dul
cē gl̄oſū cōprobauit. ¶ Simili
ꝑe modo cuidā militi ad ciſter
cieū. ordinem trāſeunti caſtus
in viſione concluſit. Nam cum
ille grauiſſime a dyabolo ad ex
itum tēptaret̄ ⁊ de nocte ī noctē
meditaret̄ apoſtatare p fugam
ſemel parato ad exitum ⁊ quaſi
commodiorem horam noctis in
lectulo preſtolāti et ſemiuigilāti

caſtꝰ apparuit ĩ forma pſonãti ſ
ſimĩ viri et cũ ab illo q̃reret q̃d
ſic iacẽs haberet mali. Rñdit il
le. dolorem cordis habeo ⁊ mag
nũ defectũ debilitatis ĩ mẽbris.
Cui dñs groſſũ panẽ ordeaceũ
offerens dixit. Surge et come
de panẽ iſtũ. Quẽ ille turbatꝰ
intuitus. q̃uo inq̃t panẽ iſtum
groſſum comederem q̃ panẽ mo
naſterij ſimulagineũ mãducare
nõ poſſũ. Tũc dominꝰ detecto
latere vulnera pectoris ſanguĩe
et ſanie ꝓfluenti ordeaceũ pa
nem admonuit et tali profluuio
madefactum iubꝫ comedere lan
gueſcẽtẽ. Mox ille cum horrore
mẽbris diſſiliẽs. heu inq̃t dñe
q̃uo taliter pollutũ comederem
quẽ ĩpollutũ recuſabã. Et dñs
q̃i minaci vultu inuẽs refutãti.
oportet inq̃t vt guſtu ſaltẽ attẽp
tes q̃d ſapiat panis iſte. Cũqꝫ
ille diffugiũ nõ haberet ⁊ ſuſcep
tum panem tremebũdus ſũmis
vix labijs attigiſſet ſenſit ĩ pa
ne ſup oẽs ſuauitatẽ dulcedinẽ
mirabilẽ. quẽ hyanti q̃dẽ ore cõ
trectans totũ ſubito cũ mirã aui
ditate comedit. Nec mora. dño
diſparente temptatꝰ ille ad ſe re
uerſus ẽ ⁊ q̃d vidiſſet ⁊ ſenſiſſꝫ
ſincero corde retractãs ab omni
dolore mẽtis et carnis tẽptacõe
cõualuit ⁊ in magna trãquillitate
ſplatꝰ vſqꝫ ĩ finem vite ꝑmãſit.
Quid miri. Ordeaceus panis
auſteri ordĩis mellea criſti late
ris ꝑfuſione linitꝰ eſt. Sꝫ ⁊ hoc
genꝰ demonioꝝ cũ aliter decipẽ
hoĩes qñqꝫ nõ poſſũt demõſtra
ciones in aere faciũt q̃bꝰ ſimpli
ciũ corda in ãmiracõẽ ĩſolitã ex
citata poteſtatẽ faciencium talia
venerent et q̃i ſup omne miracu
lũ q̃d a ſanctis in terra fieri vi
demꝰ ſicut veraciter fit ĩ diuſita
te morborũ illa ſpũalia neq̃cie
q̃d eſt in aere curioſitate gaudẽ
tes attollãt. In hijs rñdẽdũ eſt
et oculata fide mõſtrãdũ ꝙ licꝫ
talia fieri videant̃ in re tñ nul
la proſus ſũt. ſicut nec vlla q̃
ſimiliſſima veris et ſubſiſtentibꝰ
rebus ĩ ſpeculo continent̃ cũ nl
la tamen exiſtencia vel veritate
ſubſiſtant. ſꝫ ſpeculo mox obie
cto ſublato obiecti ſimilitudo ſb
trahitur in vidente. Quid aũt
hinc ſub veriſſima atteſtacione
contigerit audiamus. ¶ Fratrẽ
heinricum theutonicum quõdã
lectorem fratrum predicatorũ
in colonia virum in omni ſcien
cia cum ſanctitate ꝯſpicuum de
q̃ ſuperius fecimꝰ mẽcõẽ atteſ
tãtibꝫ frĩbus narrãtem audiui.
Cum q̃dã frĩ nobil' gñe et rebꝰ
pollens de britannie ꝑtibus or
dinem p̄dicatoꝝ intraſſet apud

lugdunũ gallie cum fratrib⁹ mo
rabatur. Appropinquãte tempo
re pfeſſionis ſue petiuit a pri
ore ſuo redire ad terrã ſuam. vt
diſponeret de rebus ſuis. Et an
nuit prior cum eoq; iter arripu
it. Cumq; veniſſent in deſertis
britannie viderunt ſtupendum
miraculum. Et prior quid eſt il
lud ⁊ frater illum ducens ad fõ
tem luciſſimum ſuper quẽ la
pis inſtar altaris in columnis
marmoreis locabatur aquã pra
nus ſuperhibit. Nec mora. ꝯte
nebrato celo ceperunt nubes cõ
currere mugiẽ tonitrua ymbres
ruere fulgura choruſcare ſtatĩq;
tanta inundacio facta eſt vt cir
ca locum ad leucam vnam tota
terra obrui videretur. Quod vt
vidit prior eſt miratus et hoc au
diente dicto fratre heinrico ma
giſtro ordĩs beate memorie fra
tri iohãni epiſcopo et alijs plu
ribus enarrauit. Hoc idẽ audiui
a patre meo an annos .xl. q̃ ille
in partib; ſub rege richardo an
glie militauit. Hec cũ dict⁹ fra
ter heinricus m̃ et multis alijs
recitaret queſiuivtrum iſta fieri
potuiſſent et rñdit ꝙ ſic arte
magica ignota modo hominib⁹
et miniſterio demonum qui ad
tempeſtatem ⁊ pluuias aera poſ
ſunt impellere et concitare cũ vo
lũt occulto tamen dei iudicio p
mittente. ¶ Eundem fratrem
heinricum et iſtud valde mirãti
le narrantem audiui. Eo exiſtẽ
te priore prouinciali fratrũ pre
dicatorum in partib⁹ tranſma
rinis accidit vt in acconenſem
ciuitatem gracia viſitandi fra
tres ſcd̃m ordinem aduenirſſet.
Facta autem cena vno veſpere
ſcd̃m morem ſuum conſuetũ totũ
vt collacõnem eis faceret extra
clauſtra ãbitũ duxit. Eſt aũt
locus prope mare ad partem oc
cidualẽ ciuitatis. Cõſedentib⁹ igi
tur cunctis ſuper mare prope lit⁹.
nebula cõſcendebat q̃ poſt pau
lulũ adnullata apparuit ſuper
mare mons altus ⁊ diffuſus et
ſuper montem ſtructura in mo
dum caſtri murorum ãbitu tur
ribus ac palacijs decentiſſima
diſpoſicõne mirabilis et ab ipſo
caſtro vſq; ad litus pons ingẽs
cum multa diffuſione protẽſus
per quem et equites ⁊ pedites
diuerſi ſcematis atq; figure aſ
cendere et deſcendere videban
tur. Cum igitur frẽs aliq̃ diu
tali ſpectaculo nimirũ attoniti
tenerentur dixit fratrib; dñs
prouincial' frẽ heinric⁹. Surgam⁹
fratres eam⁹ ad oracõez illudit
enim dyabolus ocul' noſtros vt
curioſitate nos teneat ⁊ a dei ope

torpeam⁹. Decedentibus fr̃ib; aliq̃ curioſitate ducti vſq; i finẽ euent⁹ imobiles pmãſerũt. vide runtq; inſtãte nocte vt ꝑus ma tis vndas nebula ſuꝑſpergi et poſt modicum nebula diſpergẽ te nullam illius structure ſubſi ſtenciã ꝯparere. Hoꝝ ſimilia vi deri antiq̃tus in ãglie ptib⁹ dice banť ʒ predicacõe veritatis ſig menta nũc credim⁹ annullari. Siue igiť dormiat ſiue vigilet ſiue ſtudeat ſiue ãbulʒ q̃s fideľ ſcḋm Iheronimũ ſemp manũ pin gat crucẽ dñi q̃ ꝯtra demones eſt tocius v̇tutis iſigne. Dormi entes eni ac ſi vigilarẽt non ſo lũ in aĩa ʒ etiã in corporib; vex ant ⁊ eos ſurgere ãbulare ⁊ lo q̃ faciũt ⁊ ad facinoroſa ſepius ꝓuocãt et ĩpellũt. ¶ Habui in ſcoľ ſocium q̃ me videre et audi ente nõ ſolũ facta ʒ ⁊ dicta lcõ neſq; de die receptas dormiens cantabat quod vt cert⁹ ſui vigilãs nullaten⁹ potuiſſet. Huius rei ſũt exẽpla plurima. ¶ Devigi lãte vero venerãbiľ bonifaci⁹ quõ dã lauſoneñ epus me audiente tale q̃d narrauit. Erãt in villa q̃ dam rec⁹ q̃dã q̃ vaccas toci⁹ vil le in paſcuis cuſtodiebat repel lebat a frugib⁹ ⁊ ad certa loca paſcuis vberiora ducebat et quod maioris erãt ꝓdigij colores ⁊ ſta

tum ſingularũ vaccaꝝ ſpecialiť decẽnebat. Verbi grãa vt ſi vac cam taľ coloris ab hoĩe petiuiſ ſes ſine difficultate vaccã talez tibi apphẽſam i cornib⁹ obtuliſ ſet. Ad lcãi aũt cũ q̇dam exꝑus aduẽiſſet et de eo audiſſet ta lia et ꝓbaſſet q̃ſiuit ab illo ſi confirmacõis ſacramentũ ab epiſ copo ſuſcepiſſet. At ille. non in q̃t. Nec mora. exꝑus cõfeſſũ cõ firmauit eũ ⁊ mox ab eo vac carũ diſcrecio eſt ſublata qm̃ de monum ope et miniſterio hoc ſiebat. ¶ In ſtudẽte aũt q̃d fa ctũ ſit a frẽ ordis predicatorũ hec audiui. Frater q̃dam poſt matutĩas reſidere ĩ cella voluit vt ſtuderz ⁊ mox vt oculos ob iecit libro dormitabat. Cũq; ſe pius reluctareť nec preualeret ĩpaciens dixit ſibi. Quid ẽ q̃ ꝯtra ſolitum tibi preualet ſomp n⁹. Et mox dyabolus ad eum. Nõdum clauſe ſũt porte. Et il le. q̃uo ĩq̃t claudẽť. Et demõ. A vertice vſq; ad pect⁹ ab aure vſq; ad aurem. Et nõ lcõr q̃ in hoc crucis miſteriũ demonſtra uit. ¶ Simili ꝑe modo magi ſter albertus theologus frẽ ordi nis ꝑdicatoꝝ narrauit m̃ q̃ pa ciſius illi demon in ſpẽ cuiuſdaʒ frĩs apparuit vt eum a ſtudio ẽ uocaret ſed mox crucis virtute

diſceſſit. ¶ Quid autē de am
bulacione factū ſit audiamus.
¶ Narrauit michi frater ordi
nis predicatorum ꝙ in itinere
poſitus ī ſpecie ſocij ſui q̄ retro
ſe a via parum declinans remā
ſeāt dyabolum vidit precedere
et cum illum ſocium crederet et
eum aſſequi vellet nec poſſet tā
dem cum villam ingrederetur et
ille nō compareret ſolūq; videret
ſe mire turbatꝰ eſt. qui venitꝰ ſi
ne ſocio itrare domū reſedit me
rens. Nec diu poſt ſocius eius
et ipſe turbatꝰ intrauit villā et
inuenit anxie reſidentem qui p̄
āmiracione ſignantes ſe ꝛ quid
actum ſit conferentes ambos ſe
illuſos a demone repererunt.
Caueant ergo fratres predica
tores et minores ne ſancte ꝛ ex
cellētiſſime īſtitucōis rēgulā ex
cedentes ſocium non n̄ exſpecta
tum a viſu precedere vel ſubſeq̄
paciantur. q̄a certꝰ ſū ꝙ iſta et
multa maiora horū picula de ſo
ciorū momētanea diuiſione fre
quēcius euenerūt. Neq; enim
neſcius futurorū piculorū atq;
malorū cuſtꝰ ſalutis princeps
hūane extitit vl' eſſe potuit qui
conbinatorie diſcipulos ordina
uit experti ſunt multi. ¶ Eſt et
aliud nocendi genus. Eſt frater
ordinis predicatorū michi con
ſanguinitate cōiunctus cui hoc
accidit qd̄ ſubiungo. Jacebat
vno mane ī dormitorio vigilās
ante primam et ecce videt deō
nem in ſpecie pulcherrime mu
lieris in dormitorium venientem
ꝛ turbari grauiter cepit q̄d mu
lier illic et hoc illa hora intrare
permiſſa fuiſſet. demonem hāc
eſſe minime ſuſpicatꝰ. Nec mo
ra. progrediens mulier ſe iuxta
fratrem in lecto quaſi riſu iocā
do illum alliciens collocauit. qui
ſtatim horrens ꝛ ſignare ſe vo
lens nec valens dorſum tandē
ad parietem ponens ꝛ pedibus
latus illius concuciens cum pug
no eius faciem percutere voluiſ
ſet. os demon late diffuſū ape
ruit ꝛ a lecto detruſus repente
diſparuit. Tantus autem col
luctacionū frīs ipſius et demōis
ſtrepitus fuit vt a frē ī proximo
lecto quieſcente ꝛ ſtupēte clari
us audiretur. Clamare aūt fra
ter paſſus violēciam demonis
cū voluiſſet vt m̄ narrauit non
potuit ſꝫ tm̄ q̄ſi mutꝰ irrugijt.
Et mirū valde q̄ virtute q̄ arte de
mon hoc potuit ꝛ hoc maxie cō
tra iuuenē q̄ dei grā plenꝰ fuit.
Sꝫ hec q̄ſtio ciaꝰ ſoluit ſi de lu
pis beati ābroſij ſentencia ī ex
amerō videat'. Homo quē lupꝰ
prius vidꝫ conticeſcat ꝛ āticipatꝰ

obtutu nocētis licꝫ clamādi vo
lūtatem habeat · nō habet tñ vo
cis miſteriū · deſpiatqꝫ eū tāq̄
victor vocis ablate · Et racio na
turalˀ · lupꝰ radijs oculoꝝ ſuoꝝ
īmiſſis hoī eiꝰ ſpūs viſibiles de
ſiccat in īſtanti · q̄bꝫ deſiccatis
ſiccant̄ arterie et ſic raucus effi
citur īſtrumēto vocis obligacius
impedito · Si ergo lupoꝝ natuā
talem violēciā p ſolū ɔtuitū ha
bere ꝓbat̄ / qn̄ pocius natuā de
monū q̄ multo ſubtilior ſagacior
et potencior ē vt pñcia ſue mali
cie vocem obligꝫ ī hoīe viſūqꝫ pa
riter vel auditū · ¶ Et nō ſimile
q̄d accidit p q̄d ētiā iſta ꝓbāt̄ ·
Accerſitꝰ ad ɔpeſcendas īimici
cias q̄ īter duos fr̄es carnales
ḡuiſſime v̄ſabant̄ / cū fratre eoꝝ
ſacꝰdote preclaro iter arripui ·
Vbi ergo ſacra nocte añ vigiliā
paſche ī cenaculo iacebamꝰ ſpa
cio tāu̅ miliariū á q̄tuor añ diē
euigilaui · et hortabar vt ſacꝰdos
deſcēdēs īſcāus ignē ī candela
deferret qua inſpecto libro ma
tutinalū officium cantaremus ·
Paruit ille / et cū candelā accē
dere debuiſſet tāto tremore con
cuſſus ē vt ſine igne recurreret
dicēs · Ignem ab pñs nō habeo
exſpectaremꝰ diei lucē oportꝫ ·
ſic ille vitauit mendaciū ꝛ puſil
lanimitatis ſue verecūdiā nō de
texit · Annui mox v̄bis illius / q̄a
ſuſcitare quēpiam illa hora de fa
milia nō decebat · Ergo vbi ob
dormiuimus non euigilaui vſqꝫ
ad ortum ſolˀ · Excitatꝰ igitur et
dolēs tā diu dormiuiſſe / ſurgēs
ī lecto conſedi · Apertis aūt ocu
lis ad feneſtram vidi quaſi ſociū
meū caluo capite nudato ingui
ne ꝛ aſinino vertro velut ad vri
nam faciendam demonem ſtan
tem · Indignatꝰ ergo ſocio meo
vehemēter cū eum increpare vel
lem nō poſſem ablata voce / au
diui mox ſtertentem ſociū · q̄
cum ſtupore ſurgēte dixi videns ·
Ecce iuxta me ad feneſtrā ī ſpe
cie tua cū quanta inordinacōne
ſtat dyabolus / et me cōtra te cō
mouit · Hec dicēs vidi ꝙ malig
nus ille per feneſtram quaſi fu
mus euanuit · Dictis autem ma
tutinis feſtinauimus ad locū vbi
vocati pariter fueramꝰ · Nec mo
ra · vbi ſequenti die paſche cele
brauimꝰ predicauimꝰ ꝛ ɔmedi
cū me viciano diuo ī pomerio ad
ſop̄nū meridianū depoſuiſſē et
oculos clauſiſſem vt dormirem
audiui eminꝰ iuxta me q̄ſi ſuſur
rātes aliq̄s ſubmiſſe tñ · Verēs
aūt ꝛ cogitans ne forte aliq̄ te
exſpectēt vt eis ſatiſfacerē ape
rui oculos et ſurrexi / et neīnē vi
dens reclinaui et clauſi oculos ·

Statīqȝ audiēs altius iā et cui
dencius murmurantes ſurrexi
nec vllū vidi. ſȝ nec tūc aliquid
de neq̄cia demonum ſuſpicatus
tercio me depoſui. Nec iterſti
cium aliqđ clauſis oculis inter
ceſſit cum manifeſte vocem au
direm in hec verba. Ecce inq̄unt
cum quanta ſuperbia vilis iſte
nos facit dormiens expectare.
Ad hec igiť cū mox apertis ocu
lis ſurrexiſſem nec aliquē inue
niſſem conieci procul dubio demo
num iniquitatem qui me et tur
bare voluerunt ⁊ indicium ſui
re nequicie demonſtrare. Quar
ta autem feria ſequēti iſta octa
uam paſche conuenerunt amici
fratrū illorum quos ad pacem
reducere debebam⁹. ⁊ inter agē
dum tāta iter ſe frēs diſcordia
ſunt cōmota vt in eodē loco vbi
āte demones audierā murmur
rantes niſi maxia pentū ⁊ aico
rum violēcia reſtitiſſet ſe iuicē
inſtictu demōnū validiſſie pemiſ
ſent. Vicim⁹ tñ dei gracia nequi
ciam demonū et pacē reforma
uim⁹ iter fratres. Propter hoc
igitur duo conſiderāi poſſūt in
re geſta quā retuli ꝙ penitēcia
demonis quē primo vidi vox m̄
ablata eſt ne clmarē. ſecūdo aūt
cum plures eorū ter audiſſem vi
ſus michi ablat⁹ eſt ne viderē.

Vide ergo lector quātas ⁊ q̄les
nocēdi artes dyabol⁹ attēptz.
et ꝙ ſollicitū eſſe hoiez ad ūſus
illū ſemp oporteat nec frāgi vl
lis iiurijs nec allici blādimētis.
¶ Anno pñte. M. ſcȝ. cc. lviij.
ppe ciuitatē colonie agrippinā in
villa q̄ oppidū ē gis vocatur q̄dā
ſolēni die igēs chorea demōnū in
habitu albox mōchox i planicie
campi viſa ē vocibus altiſonis
tripudians ⁊ exultans. Cōgre
gatis igiť cum ſacerdote ſuo hoi
bus ville cū ad choreā accedere
voluiſſent. demones ſcđm q
hoīs appropinq̄bant chorizādo
procedebant ad fluuiū q̄adulq;
ſe totaľ illa malignāciū turba i
fluuiū adnullauit. Et hic q̄ȝ ne
q̄cia demōnū cōſiderāda ē. q q̄i ad
exēplū ſpiritualiū virorum ad
ludum nepharium chorizancium
hoīm ſimplicitatez iducere volu
erūt. ¶ Vide et hic ſpūalia ne
neq̄cie in celeſtibȝ. Dnī memo
rie iordan⁹ frē ⁊ magiſter ordis
predicatox gracia viſitādi frēs
romā veneāt. qui accepta bene
dictione in domo fratx a frībus
legit miſſam. itrauit poſtea in
firmariā videre languentes. et
inueīt frēz ꝯuerſū q̄i ſane men
tis eſſet tamē diligētiſſime ope
ditū. Querit g° mgr ab illo cō
pedito cauſā. tūbȝ ille alienatū

ſe fuiſſe hactenꝰ ꝫ in aduētu eiꝰ
ītegre reſtitutū. Credidit magr̄
ſpiritui neq̄cie acius q̄ꝫ decebat
et ꝯpeditū ſolui precepit. Nec
mora felix pp̄ honorius audito
aduētu eiꝰ mādat eū facta cor
rectiōne poſt prādium ītrare cu
riā. facturū clero ſmonē. Hinc
poſtea venit ad prādiū mādat
vite fr̄ ꝯfuſus q̄ fuerat ꝯpedi
tꝰ. accubuit ille ſenſate ſe habu
it. Et vbi facto prādio ⁊ dictis
gracijs magiſtro ſtratū eſt ad
pauſandum venit demoīacꝰ ille
⁊ accepto raſorio gutt̄ magiſtri
dormientis īuadit ſꝫ non ex toto
nūdum ēo loco vulnere dato.
Qui ſubito leſus euigilans ma
nū obiecit raſorio et duobꝫ aut
tribꝫ digitis vſqꝫ ad emutilacō
nē vt credebat leſionē accepit.
Expgefctō ergo ī tumultu toto
ꝯuētu accurrūt fratres mgiſtrū
q̄ſi ſeminecem inueniūt ⁊ elato
fletu cum clamoribꝰ eiulabāt.
Tūc ꝓor domꝰ īpato ſilēcio p̄ce
pit ne res ī ſcandalū ordīs diſ
ſūderet ⁊ ne īnoteſceret ab emulis
ſecularibꝰ celaret. Venit ergo
hora predicandi ⁊ prior fratrū
vice magiſtri predicaturꝰ acceſ
ſit. At vbi themate prelibato ꝓ
ſeq̄ ſmonē debuit/ſubito reſolu
tus in fletū cum clamore valido
mugitū emiſit Attonitis aūt oī

bꝫ cardinalibꝫ q̄dā feliciſſimus
familiariſſimus ordīm ꝓorē tra
hit ad ptē q̄rit q̄d cauſe ſit. Fa
tet. Nec mora ābo īgrediūt ad
papā aperiūt infortuniū ꝯcla
mat ad plāctū papa dicēs Heu
dn̄e deꝰ q̄d actū ē. hodie magr̄ co
lūna eccl̄ie cecidit. Quid plura.
Accedūt cirurgici ꝓſpiciunt ꝑ
tractāt vulnera. dīuū pocius q̄ꝫ
hūanū ſuadēt adiutoriū cū ōni
precū īſtancia poſtulādū. Ter
cia aūt die huius īfortunij illu
ceſcēte inuit magiſter adoleſcē
ti nouicio vt ſibi altare preparꝫ
in occulto. Stupefactꝰ igit̄ nec
mirū iuuenis ꝓori indicat q̄d ſi
bi precipit̄. q̄ q̄ſi raptus ſtupo
re nimio currit ad magiſtꝫ q̄rit
ſi delirꝫ an falſū ſit q̄ꝫ miſſā in
ſup̄mo vite periculo velit celebra
re. Magiſter ergo īnuit ꝰꝓorem
auf̄ oculꝭ innuit vt recedat. Quo
parente ⁊ exſpectāte tam grādis
euentꝰ ſurrexit magiſter vt po
tuit ſacris veſtibꝫ ſe induit. cele
brauit et ſumpto corpore viui
fici ſacramenti vulnera manus
et gutturis ſcā̄de ablucōnis in
calice liquore pfudit et ſic in in
tegrū ſoſpitatꝰ eadem die ī ām
racōez oīm q̄ rē ſciuerūt ī ꝯſiſto
rio corā papa et cardinalibus
et oī clero glorioſiſſime predi
cauit. Hinc poſtea fcm̄ ē vt ipe

papa ⁊ frēs in curia deuotiſſimi
erga predicatoꝝ ordinez eū icon
ſuetis auctoritatibꝰ ⁊ ꝑuilegijs
exaltarent. Dñi ſucceſſor ipſius
pape honorij dñs papa grego
rius frī iohāni dicto de argen
tina quōdā tolnēſi epiſcopo ma
giſtro ordis predicatoꝝ facto cū
magna deuocōe dixit. Me tibi
kariſſime q̄ꝗ pro incude papam
orbis cōſtituto liguam aūt tuā
ponā ꝑ malleo. vt ſm oīa pri
uilegia q̄ ordini tuo expediūt.
vł ꝑuilegia que alijs etiam re
ligioſ q̄buſcūq̄ vſq̄ i p̄ſens cō
ceſſa ſunt priuilegia ſcribi faci
as et bullari. Nec mora. magi
ſter ⁊ q̄ cū eo erāt frēs ōmib
regiſtris apoſtolicorū īſpectis
ōnia ꝑuilegia q̄ ſibi commoda
⁊ vtilia pro cōfirmacōe ordinis
eſſent vł fore poſſent conſenſu
cardinalium et curie bullata et
ſuperſcripcōnibus inſignita ſo
lempniter acceperunt. Hinc ad
beate memorie iordanum redea
mꝰ et quid fecerit vel de eo ſit fa
ctum videamus. Igitur vbi dies
venit quo accepta licencia a car
dinalibus exire curiam debuit
a dño papa īuitatus contra con
ſuetudinē nūq̄ͣ viſam ad mēſā
eiꝰ i modum lune cornicul atam
ſedere compulſus eſt ⁊ poſt pran
diū ſic dimiſſus. Et vide quid
actum ſit. Extra romam ad ſex
fere miliaria noctis tenebris de
prehenſus hoſpicium cum ſuis a
lacerdote ville queſiuit et nō ac
cepit. ſꝫ cum receptus fuiſſet a
paupere et pre penuria recipiē
tis incenatus veſpere remanſiſ
ſet dixit cū ingenti gaudio fra
tribꝰ q̄ ſecum erāt. Bñdictꝰ preſ
biter ille q̄ nobis negauit hoſpi
cium q̄a michi gloriam abſtulit
q̄ hodie cum ſummo orbis pōti
fice in vna mēſa conſedi. Hic p
alpiū iuga nō lōge a mōtis pe
de digreſſus acutā febrem gra
uiſſimam labore itineris fatiga
tꝰ incurrit. Et vide lector q̄ͣ cal
lide ⁊ huic inſidiatus eſt dyabo
lus ſancto viro. Ex̄pus ciuitatis ad
quā declinauit vt audiuit tanti
p̄ris aduētū hoſpicio recepit in
firmum ⁊ violēter i ꝯpriū ſui ſe
creti thalamū ⁊ in lectū ꝓpium
collocauit. Habuit autem magi
ſter ſecū ꝑorem ſui ordis vix diſ
cretū latinū valde ⁊ ꝓuidū i mori
bꝰ ꝓbatū et phiſicū q̄ magiſtri
ſacre ꝓpoitū m etiā i ifirmitate
ducaſſimū dixit. Oportꝫ vt ma
giſterio exinanias te et michi
ſis obediēs ⁊ ſubiectꝰ. Cui magi
ſter humiliter. Fiat inq̄t. Vox
ergo ꝯtra ꝯſuetudinē ordis ſua
uiter i plumis ſtratū ē ifirmātē.
Primo enim vt vidimꝰ i lectis

plumeis iacere fratribꝫ non lice
bat. Sꝫ q̄a in multis locis ⁊ ter
ris maxie apd̓ paupes palearū
copia vel ſtramēta non ſūt. ſtatu
tum eſt vt ſicut ſternerēt ſubꝰ
iacere licēt. Nocte igitur magi
ſtro ſolo in thalamo q̄eſcēti ap
paruit dyabolus trāſfiguātus in
angelū lucis dicens. Eſtne ma
giſter iſte iordanus q̄ fama cele
bris et v̓tute p̄t tāti predicatoꝝ
ordīs clareſcit. Dubitaē poterā
ñ ante longo tp̄e te nouiſſem.
O q̄ꝫ vil̓ et īpudens factus es q̄
q̄ſi dñator terre ī lecto plumeo
et ſenēs req̄eſcis. O miſer q̄le
exēplū ordini tuo et fratribꝰ re
linq̄s. ſꝫ non eſt tui deus oblitꝰ
in ſinē q̄ ad redarguendū te mi
ſit me. Et tu igit̄ ſurge ⁊ terre
ſupplex incumbas. Nec mora.
dyabolo diſparente territus ma
giſter in terram corruit ⁊ ſic ia
cens mane a dicto p̄ore ⁊ fratribꝰ
īuenit̄. quē p̄or valde ſeuere cor
ripuit et ꝓ obedienciā in lc̄o ia
cere coegit. Sequēti aūt nocte
ſathan iterauit audaciā durius
q̄ꝫ prius ſibi īobediētem redar
guit et magiſtro ad terrā deſcē
dere mox precepit. quē cū de ma
ne prior iterato inueniſſet ad
terrā grauiter indignatꝰ dixit.
Miror veſtram non tantū vt ita
dicā ſtulticiam ymmo prorſus ī
ſaniam q̄ in periculū non ſolum
corporis ſꝫ etiā aīe contra obedi
enciam hoc facere voluiſtis. Et
ego teſtor altiſſimū q̄ꝫ nollē ꝑ
toto mūdo ita grauiter ꝯtra de
um ⁊ ordīeꝫ exceſſiſſe. et hec di
cēs flere cepit vbertī me. qd̓ vt
vidit ꝯlacrimatꝰ ē et magiſter
et procidens ad eius pedes ꝯfeſ
ſus ē q̄lit̄ ei vt ab eo verius cer
nerēt trāſfiguātꝰ ī lucis āgelum
dyabolꝰ illuſiſſet. Tūc p̄or ad
miātꝰ mitigatꝰ eſt valde. ⁊ p̄ce
pit vt lectū aſcēderꝫ et tp̄s cre
ticū exſpectarꝫ. Erat aūt debili
tatus valde et induāta materia
vix habebat ſpiritꝰ ad pauſan
dū. Tercia aūt nocte non deſti
tit neq̄ꝫ dyabolus triplicare ve ſa
niā. et vix mox ad increpandum
verba compoſuit. preueīt eū vir
beatus et dixit. O neq̄ſſime hu
mani generis inimice quemodo
ſimplicitatem meam quaſi per
zelum qualēcūq̄ꝫ ad ordinem il
ludere voluiſti. Et ego q̄dem ñ
hoc omnipotētis dei diſpēſacio
pmiſiſſet ſapiēcius aduertiſſē
q̄ꝫ melior eſt obediencia q̄ꝫ ſtul
toꝝ victime et q̄ꝫ quaſi genꝰ ari
olandi eſt nolle acq̄eſcere. ſꝫ et
hic m̄i miſerie acceſſit gloria.
tibi aūt ꝯfuſio ſempiterna. Et
ſtatī hiis dc̄is ī facie vmbracā
expuit diſparentis. Magiſter

aūt poſtq̄ cum alacritate ſpiri
tus et ſine perturbacione quie
uit circa diem ſeptimū optime
creticauit·qui īfra paucos dies
ab egritudīe recreatus integer
rime conualuit· Quid autē ſi
bi in ipſa ſua infirmitate cōtige
rit ad exemplum poſteris affu
turū fratribꝫ enarrauit· ¶ Hic
et aliud p illuſionē demonis ī
bononia cōtigit· Celebrauit idē
beatus vir miſſam die q̄daꝫ vt
ſolebat fere cotidie ī ſecreto· ſēn
ſit autē tam mirifica odoris fra
granciā in ſuſcepcōne diuini ſa
cramēti vt nulli eſſe poſſet du
bium hanc nō eſſe ń a deo ń for
ſitan alicui qui diſcrecōeꝫ ſpiri
tuum habuiſſet· Os mire odori
ferum per longū tp̄s habebat
et manus·ita vt vix ei cibus ſa
perꝫ ore ſumptus· palato tamē
cordis interius diſcernebat q̄a
odor ille recreacōeꝫ ſpiritui non
preſtabat· Abiit ergo dñm dep̄
cari quid ſibi vellꝫ odor ille reſp
ſus inuanum·ꝛ reuelatum eſt ei
q̄a demonis arte ſit geſtum et
crucis ſignaculo mox ceſſauit·
¶ Eodem tpe cum idē magiſter
iordan⁹ multos lr̄atos clericos
ad ordinē ↄūtiſſet et ī bononia
recepiſſet ꝛ multi ex eis grauiſ
ſimis demonū impulſibus temp
tarent̄·ꝛ per hoc magiſter mi
ra oracionum inſtancia repug
naret·vna dierum demon libe
ra voce locutus eſt ei· Facias in
quit fratres tuos ceſſare a pre
dicacione et confeſſionibus ho
minū audiendis·et ego ceſſare
faciam ſocios meos ab omnimo
da temptacione fratꝝ et lucta·
Cōſenſit mox magiſter ad tem
pus et effectum mox ↄſecut⁹ eſt
ſponſionis· Nec multi poſt hoc
dies effluxerant cum magiſtro
oranti dictum eſt ita· Quid eſt
qđ facere voluiſti·vt inires pa
ctum cum morte· Orēt fratres
pro tpe ꝛ ꝑ tpe ſtudeāt proxi
morum inſtructionib⁹ ꝛ ſaluti ꝛ
ꝑail dubio pure et vigilāt is in
ſtancia temptacōnes demonum
repellent̄· Nec mora· vbi hoc
magiſter ī capitulo frīb⁹ idica
uit et illi mādatū ei⁹ miro ſpiri
tus feruore ↄplerēt· vt⁹ deōnī
eneruata ē et frēs in cōi oēs mi
ra alacritate mentis ab oībus
temptacōibꝫ q̄euerūt· Et hinc
nota lector q̄d ī hoc articulo di
cat glorioſiſſim⁹ aug⁹· Oracōi
bꝫ mūdamur lcōib⁹ inſtruimur
vtrūqꝫ aūt bonū ē ſi vacat· ſi ve
ro nō·meli⁹ ē orarē q̄ legē· In lcō
nib⁹ ↄgnoſcam⁹ q̄d agere debea
m⁹· ī oroibꝫ percipim⁹ q̄ ſaluti
neccia poſtulam⁹· Oracōnibus
nutrit̄ anima· lcōnibꝫ excitat̄·

Nouit ſemꝑ orō ſine lcōe ꝓfice
re ſꝫ lcāo ſine oracōne minſſime.
Vñ ꝛ diſcerni poteſt de facili qn̄
ta ſit piculi ꝛ laboris parum vel
michil orare ꝛ ſemꝑ legere ꝛ nū
ꝙ̄ ad ſapidam ſcām pueīre.
¶ Vidi ꝛ cariſſime ex pteꝰ ſū ſicut
auditor eius ꝑ multū tꝑus qꝛ re
nerabilꝭ ille frē ordīs predicatoꝝ
magiſter iordanꝰ cuius ſupiꝰ fe
cimꝰ mēcionem multis annis fe
re cotidie cū tn̄ ī cathedra theo
logiā legerꝫ. tm̄ de die et nocte
oracōnibꝫ īcūbebat vt pſalteriū
dauiticum legerꝫ et interdū di
ctis horis ꝛ lectōnibꝫ ꝛ diſputa
cōnibꝰ terminatis ꝯtemplacōni
ꝯtinue ꝛ meditacōnibꝫ inſudaret.
Quid mira ergo ſi talꝭ homo in
ſciēcia ꝓfecerit q̄ tā ſancte tam
integre ī v̄tute ꝓfecit. Certū ē
ergo vt ī preadc̄tibꝰ dcm̄ ē orō
nū inſtātia v̄tutez demonū ener
uari. et nō tm̄ ſtudiū ſcripture
recuꝑatā oīs v̄tutis grāz per ora
cōnis vigilanciā augmētari et
in robur perſeuerātie ꝯfuari.
¶ De ipſo aūt pie memorie et
vere ſancto viro magiſtro ordi
nis predicatorū ſancto iordano
q̄d ad peticōez fratꝝ in ꝓſa po
ſuerā indicetꝰ. Gaude felix theu
tonia tꝑs iſtat leticie. quodā v̄
tꝰ glorie ſurgit virore grāe. Ro
rē miſericordie ſpondēs in abū
dācia ſi vas ſit capax venie. Ri
uū dulcedinem edidit fons aq̄s ide
ficiens. q̄ patens idez imbibit ri
uus ide ſaturans quem bibens
ager ſitiēs fructū ecternū reddi
dit. Templo ecternū faciēs pr̄ ior
danꝰ effluit. vt riuus fōte grāa
quē nūq̄ q̄s imminuit bibēs ex ī
digēcia. ſꝫ ſtat miſericordia ple
nꝰ q̄ preſſos doluit dira mundi
miſeria. Allexit ore melleo mul
tos vt caſto viuerēt ſpiritu cul
tu phaleteo cultū cordis īduerūt.
et v̄bavite ſpargerūt ore flāmā
tes igneo fugus peccata pelle
rūt. Factus orbatꝰ caulo fabro
lumen reſtituit. et fame preſſo
populo multiplicatū prebuit pa
nē turbe dū eguit. xp̄m ſequēs
miraculo ꝑ quē hoc munꝰ habu
it. Prece ſancti ꝯceperat vxor
viri bohemie ꝓlez ſcō dōueāt ob
ſpem maioris grāe. Sꝫ abortiva
ſpē neſciuit q̄d ꝯmiſeāt ſancti
prīs cuſtodie. Peractis horis
pluribꝰ vota memor efficitꝰ. icla
mat ſcm̄ precibꝰ ꝛ in fletū reſol
uitꝰ. Nec moā. vite reddit puer
datis vagitibꝰ. ꝛ ſic iordanꝰ di
citꝰ. Sathā ſanctum aggreditꝰ
temptat modis mirificis. odor
fuſcatꝰ ſpargitꝰ dū ſacris iſtat
miſticis. ſꝫ nōvalꝫ artificis diu
dolus dū ꝓditꝰ in prece viri ſup
plicis. Hic terrā ſanctam adiit

fratres illic īuiſere. ſʒ cum mare redijt mergēdo cepit pſallere cri ſtum benedicere. ſicqʒ celum ſu bijt vt ſignis dat̄ credere. Nec mora. mox incanduit colūna lu cis maxima que dum de celo mi cuit membra luſtrans ſanctiſſi ma. in quo tranſiſſet anima vi dentes ſcire voluit in re manife ſtiſſima. Abiecto ſancto littori celi lampas emicuit. que ter ſu perſtans finijt. quarto q̄ʒ ēxplē duit. in hunc quem ſecū habuit et ſic recurſu celeri rapta nube non patuit. Corpus fragrās mi rifice curatur a fidelib⁹. a grecis dantur vnice latinis ⁊ gētilib⁹ laudes caſto cum fletibʒ et ſic verū magnifice ſub trib⁹ patret teſtibus. Hinc in achondilicia ferē p̄e magnific⁹. recipitur cū gloria ſit mox ſigno mirific⁹. ſaluat̄ paliticus ſicqʒ virtutū gra cia ꝓpalat̄ magnificis. Antiq̄ tūc ꝓdigia iubar nouū īcipiūt prece ſcā demonia victa clamāt ⁊ fugiūt ⁊ ſurdi ſonos audiūt. claudos ſoluit leticia ceci lumē recipiūt. Hec pūs tā eximij ſe q̄mur nos veſtigia. vt digni pa tris filij pās ditemur grā. ſicqʒ ſecū ī gloria ſortes ſperātes pre mij ducamur ad celeſtia amen. Hic vir beate memorie nacione theutonic⁹ de weſtphalia nat⁹ ē q̄ miā predit⁹ grā ordinī pre dicatoꝝ prefuit multis annis.

¶ Frater quōdā ordis predica torū elect⁹ et bonus arnold⁹ no mine ex ptibʒ treuerēſibʒ nat⁹ et p̄oe frēm in oppido wiburgēſi dictū beatū virꝝ magiſtrū iorda num vt ipſemet retulit m̄ ſtatī defunctū vidit inter choros an gelorū apoſtolorū ⁊ ꝓphaꝝ ma nibʒ āgelorū ferri. ⁊ hoc q̄dem vt ipſe audiui btā luytgardis aq̄re monialis de magiſtro ior dano ī ſpiritu rapta vidit. Et q̄ de licʒ parū digrediar apte tū de ſup̄dicto frē arnoldo p̄oe wil burgēſi viſionē pulcherrimam enarrabo. Retulit m̄ frē pius et bonus qui hocipſū ab illius ore percepit q̄ annis paucis ſimis ań mortem deſideriū magnū ha buerat vt ſuper ſtatu ſuo cui vt ꝓprium eſt bonarū mētium non modice metuebat a dn̄o ſolaēt. Accidit ergo vt ſeiuigilanti do min⁹ ibus x̄pus ī forma ſpecio ſa p̄ filijs hoīm glorioſiſſimus appareret. quē vt ſtatī ī p̄mo in tuitu cognouit cogitare cepit. O vtinā m̄ oſidēs dn̄e me eſſe cū ſaluādis ī libro vite oſcriptū. Et mox dn̄s ī pectore ſuo libꝝ vi te demōſtrās ei⁹ cogitacōi rn̄dit. Ecce inq̄t liber reuolue eum et nomen tuum aſſcriptū īueies.

Et mox gaudio cordis exiliens
vertit librū et legēs lrās aureis
ſcriptum vidit et in eo repperit
nomen ſuū· et merito q̄dem ī li
brovite pectoris xp̄i ſe ſcriptū
vidit· q̄ vita preclaris et opere
bū vite caſtū ī pectore gerebat
et ore· per qḋ deo et hoīb⁹ ama
bil̄ apparebat· Ipſe enī aſſūtus
in ſociū a dn̄o vngarie fratres
ſui in wiborch nullum alium pri
orem eligere voluerunt donec
eis redditus remaneret· Cui ſuc
ceſſit magiſter raymūd⁹ vir lr̄a
tus valde· qui in vtroq; iure
repertat⁹ ecclīaſtico ſcʒ et ciuili·
Hinc ſucceſſit et venerabil̄ iohā
nes de theutonia nat⁹ q̄ multo
tpe penitenciarius dn̄i pape ī ro
ma eū boſnen̄ epiſcopū eccleſie
prefecit· Et cū haberet ī epiſco
patu pl⁹ q̄ͥ octo milia marcarū
in redditibʒ q̄ſi michil tn̄ ī vſus
ꝓprios expēdebat· ſʒ omīa pau
peribʒ erogabat· Nec ſolū q̄dē
equū habuit ſʒ azellū q̄ libros
⁊ epiſcopales īſulas deportabat·
ipſe vero pedes cum fratrib⁹ in
cedebat· Hic poſtmodū abſolu
tus ab epiſcopatu elect⁹ ē ī ma
giſtrū ordīs predicatoꝝ et hiis
prefuit multis ānis· De hoc re
nerabili viro certiſſima relacōe
percepim⁹ q̄ ei puero exiſtēti ad
huc in etate annoꝝ· x· ordo pre
dicatoꝝ q̄ nondū erat tūc· et q̄
epiſcopus futur⁹ eſſet ⁊ oīs ſta
tus vite ſue a dn̄o reuelatus ſit
et oſtenſus· Multa q̄ʒ facta ab
eo mirabilia referunt᷑ ex q̄bus
vnū breuiter enarrabo· ¶ Vcit iij
in romanie ptibʒ tūc magiſter
intrauit hoſpiciū paupꝛis ſacdo
tis· decubuit ſup ſcānū itinere
fatigat⁹· et dū anxius cogitaret
vn̄ pauprimo hoſpiti aliq̄d ob
ueiret· vn̄ ſe cū frībʒ reficeret fa
tigatos· venit auis quā cornicu
lā dicim⁹ et de ſupmo aere eius
pedib⁹ aduolauit· q̄ pedes ma
giſtri frequēter roſtro tāgens
iterū ad aera reuolauit· Quo vi
ſo magiſt̄ ſurgēs īcōſuete mag
nitudīs ſpiſſitudis et latitudīs
nūmiſma argēteū qḋ cornicu
la ad pedes magiſtri poſuerat
mox īueīt· aduocans ſacerdotē·
munus corniculē iuſſit accipere
et neceſſaria fratribʒ miſtrare·
Hūc an̄ epiſcopatū a iuuētute
cognoui nec vnq̄ aduertere po
tui minus eū deuotū tūc minus
q̄ʒ ſollicitum de propria vel ſalu
te aliena q̄ͥ poſtea cū epiſcopus
vel magiſter ordinis extitiſſet·
Obijt autem ī maximo feruore
ſpiritus apud argentinā vrbem
theutonie· Ad cuius tumulū cre
bra miracula facta narrāt᷑· Ele
uatum ē aūt corpus mirābile a

domino maguntinēſi archiepiſcopo ⁊ electo argentinenſi āno ab incarnacōne domini. M.cc.lxxvi. In eius eleuacōne fratribus predicatorum ad generale capitulum ꝯgregatis illuſtris regina vngarie mandauit p lrās ſolēne miraculū quod ſubiūgo. ¶ Filius ſuus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit ꝯtra patrem. pro ꝙ regina mater nimium grauiſſime turbata tota nocte precedēti q̄ ſequenti die futura congreſſio putabat᷑. in oracōne ſe ⁊ lacrimis dedit. tam pro filio q̄ p viro rege ſollicita. Fiducialius tñ ad magiſtrū iohannem oracōe directa quem multum in vita dilexeāt et fratrē quēdam eiuſdē ordinis quem iam defunctum confeſſorē habuerat ālbo eidē regie ſemiuigilāti apparuerunt. Qui magiſter iohānes ſereno vultu ꝑdixit inquiens quoniam in noſtris oracionibus mediante clemētia dei fiduciam habuiſti. ecce predico tibi quoniam hodie anteq̄ ꝯmedas nuncius dicet tibi q pacificati erūt pater ⁊ filiꝰ in bonū oībꝰ ordinatis. Mandauit ⁊ alia dicta illuſtris regina q eodē anno p merita dicti epiſcopi et magiſtri iohānis ſuſcitatꝰ mortuus fuiſſet. hꝰ et alia in finita miracula claudorꝫ cecorꝫ ſurdorꝫ obſeſſorū a demonibꝰ ⁊ aliarū īfirmitatū p eiꝰ merita cōtigiſſēt. ¶ Huic ſucceſſit venerabilis humbertus vir gñoſus ⁊ ſpectabil᷑ gñe de burgūdie ptibus natus. q̄ gratia predicacōis ī ſignis lcōr fratrum añq̄ in magiſtrum preficeret᷑ emicuit. Hinc poſtmodum in tuſſie partibus prior ꝓuincial᷑ fratrum predicatorum factꝰ adeo remanc curie graciſus ⁊ carꝰ fuit vt eum plures cardinales in papam eligerent eo tempore quo dictus īnocencius quartus eſt in apoſtolicum aſſumptus. qui poſtea prouincial᷑ francie factus magiſter totꝰ ordis ē effectus. At q̄mā nō īutiliter licꝫ lōge a materia digreſſi ſumꝰ ſpūalem neq̄ciā demonū ꝓſeq̄mur. ¶ Eſt ⁊ aliud fallendi genꝰ demonū vt hoīes fallāt ſpacio peītēcie vel vite ꝓlixioris ꝓmiſſo. Vñ m̄ Fr̄ ordis predicatorū q̄ddam valde mirabile recitauit. ¶ Erat quidā nobilis in weſtphalie partibꝰ vir armis ſtrenuꝰ ⁊ ꝑpotens iter ſuos. Hinc nocte quadam per ſiluam terribilem trāſiēs audiuit vocem mulieris q̄ī inviāo cātantis. Et dixit ſuis. Eſtne quis veſtꝝ qui mecum vadat. mulierē videre cantantem. Omnibꝰ g°

diſſimulātibꝫ ⁊ ꝓhibentibꝫ illū
perrexit ſolus ⁊ inueit ſtātem ſb
arbore quaſi nigrā moialē ex tē
ſis ī celū maībꝫ cātantē. Quā
cū iterrogaſſet ille qd agēt. rn̄
dit. ḫ laudo deū meū. Credēs au
tem ille aliquē ſcōꝝ eſſe. roga
uit eam dicēs. Dic m̄ obſecro
qd futurū ē m̄. Et illa. Multa
inqt mala feciſti et adhuc facı
es. deuictis īimicis tuis crucem
trāſmarinā ſuſcipiēs trāſfretab.
⁊ ī xp̄i ſuicio moriens. Ad hec
verba gauiſus ille receſſit et vt
illi predictū ē facta cede hoīnū
inimicos deuicit. Qui cū preſto
laret̄ crucis ſigcōez vt trāſfreta
ret. icidit ī acutiſſimā febrē. Ro
gantibꝰ ergo et ꝯſulentibꝫ phi
ſicis et amicis vt ꝯfiteret̄ pccā
et peiterꝫ cōmunicaretqꝫ ſe eccle
ſiaſticis ſacmentis qa ei piculū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo ſe reputās moriturū.
Cūqꝫ ſup hoc phiſici mirarētur.
fratrē illius carnalē magne ido
lis clericū mādauerūt. Cui fra
tris periculū intimantes ſuper
ſalutem anime illius ad monen
dum inſtancius ꝯſulebāt. Mox
ad fratrem igreſſus clericus ar
guit periculoſius infirmātem.
Cui miles ait. et tu vt alij ſtul
tus inſtas michi q̄ optime ſcio
ꝙ neqq̄ moriar. Cui clericꝰ cū

lacrimis dixit. Et vnde hoc ha
bes frater kariſſime. Et ille tā
dē. Sic ⁊ ſic dictū eſt m̄ ꝙ cru
cem acceptur⁹ ſim ⁊ ī t̄rā ſcāꝫ
moriturꝰ ī xp̄i ſuicio. Ad hec
v̄ba fr̄ eius tactꝰ dolore cordis
intrīſecus. vere inqt frater kariſ
ſime. ille āntiquus hoſtis dyabo
lus tuo nūc īſidiat̄ calcaneo. q̄
mēdacio ſuo te nūc mitat̄ de cap̄e
moriturū. Age ergo ſalutis cau
ſam ⁊ peitere ⁊ īpleas qd roga
ris. Nec mora. deambēs petit
aduocari preſbiterū poſtulat vei
am crimina ꝯfitet̄. ſtatuit teſta
mentū recipit corpꝰ xp̄i iungi
tur exalat ſpiritū. ⁊ ſicut credi
mus ab inſidijs demonū liberat̄.
Nec diu poſtea deſūcti fr̄ cleri
cus. bōitatē xp̄i in fr̄e mortuo
recognoſcēs p̄dicatoꝝ ordiem in
trās multa ꝯſtācia ſeculū dereli
qt. Circa finē libri videdū ē. q̄
et q̄l. vbi ⁊ vn̄ poteſtas demonū
q̄ nō ſolū gentilibꝰ aut falſ vel
peruſis xp̄ianis verūetiam et
bonis ad vexandū eos illabi vi
deant̄. Et reſpondemus ꝙ illa
eſt ī mal' correpcio vel vindicta.
in bonis vero ꝓbacio purgacia.
Qual' aūt hec ſit vel q̄liter hec
ſiat breuiter videatur qa p̄ mer
gīā opacōeꝫ. Nulli vero habea
tur dubiū qui ī corpore nō ī aīa.
ſolus enī deus nō creatura per

inhabitantẽ ḡtiam illabit aĩa bus. Vñ aũt poteſtas demonũ ſit plaĩſſimũ q̄ ex deo. Et q̄dẽ exceſſus q̄nq̄ hoĩm per bonos ſiue malos angelos puniuntur Per bonos vt in ſaul. ¶ Hinc nup ad deſignandũ meritum de uotiſſimi regis frãce ludowyci q̄ddam accidit q̄d ſubiungo ilł m̃ excitantibus q̄ viderũt. q̄ gra tum deo ip̄ius regis francie exẽ plũ altiſſime hũilitatis exiſtat rex omnium caſt⁹ tam euidenti miraculo demõſtrauit. ¶ Comes gelrie otto curſorem cũ lr̃is pa riſius miſerat curſu ꝓpero redi tu. quẽ redeuntem comes otto interrogãs q̄ſiuit ſi regem fran cie ludowycum vidiſſet. At ille vir more ſubſannãs contorſit collum. Ubi ĩq̄t vidi illũ miſer papillardum regem caputiũ ha bentem capitis ſuper ſcapulas. hec dicẽs faciem cõtorſit ex ad uſo et ſic facies contorta reman ſit. Erubeſcat theologice cathe dre vilis ille preſũptor q̄ p̄dica uit ipſũ de q̄ ſcripſim⁹ regem nõ debere vti cõib⁹ veſtibus. ſꝫ ſemp purpuratum incedere nec plures miſſas audire q̄ vnã. Mortalit aũt peccare dicebat frẽs predi catores intelligens omnes illos q̄ predictũ regẽ inducerent ad huiuſmõi deuocionis ꝛ hũilita

tis exẽpla. Hin⁹ ſane ymmo ve lut iſaniſſim⁹ intellexit q̄ ſalu tis nr̃e p̄nceps ihesus ex ↄpaci one cuſpauit illos q̄ in domib⁹ regũ mollibus veſtiũtur. cũ nobi liſſimus ille baptiſta iohes ex piłcameloꝝ indutus ʒona pelli cea cingeref. Moderatores orb et reges frequẽter vidim⁹ cõis pãni lanei veſtib⁹ vti. Non ñ ca melini coloris veſtib⁹ auus ipſi us ẽgis glorioſiſſim⁹ philippus rex idiſcretis tpib⁹ anni vteba tur. Ludowicũ aũt filiũ eius eq̃ regem glorioſũ ꝛ bonum iſtius ẽgis ludowyci patrem nũq̄ vi diſſe me memini purpuratum. Karolus ille magn⁹ poſtq̄ in roma coronatus eſt imperator nũq̄ poſteavoluit vt de eo ſcri bitur infula põpoſi habitus in ſignia. Quantũ illi predicto de uotiſſimo regi francie ludowico totał vniũſał eccleſia teneatur nemineꝫ poſſe arbitror eſtima re q̄ ſane videre voluerit quãta aĩaꝝ iactuã fuiſſet ſi illa intole rabił ſuperbia de qua ſuperius in controuerſia clericoꝝ pariſi us compendioſo ſtilo digeſſim⁹ in deſtructionẽ duoꝝ ordinum fratrum ſcilicet predicatorum atq̄ minoꝝ proceſſuꝫ aliq̄ten⁹ habuiſſet. Egit eni dñs rex ꝓ ſcripcionibꝫ iniq̄tũ. egit ꝛ lr̃is

apō papam beatiſſimū alexan
drū ⁊ frēs ſuos cardiales q̄ tū
ōnes gr̄a dei ⁊ ſua mire ⁊ mere
negocio fauoꝛabiles extiterēt vt
finem haberꝫ malicia ⁊ in ſuo vi
gore iuſticia ⁊ inocēcia tueret̄ •
Teſtoꝛ deum teſtoꝛ ſanctos• te
ſtoꝛ ⁊ fideles oēs ꝗ nūq̄ aliq̄s
regum nūq̄ aliq̄s pncipū tā ne
ceſſario quātum ad ſalutē ⁊ pa
cem fideliū ꝓterit eccleſiaꝫ• do
tauit muneribꝰ ⁊ rebus honoꝛibꝫ
exaltauit • Quid enim xp̄o in
diuicijs• q̄d illi ⁊ honoꝛibꝰ mun
di vel in hoībꝰ pncipatꝰ• Dixit
vt veritas ⁊ vere dixit• Regnum
meū nō eſt hic• Applauſum eni
pilatꝰ q̄ſi de gente ſua et ponti
ficibꝰ nō curauit• ſꝫ ꝯſtāter per
ſtitit pro populo moꝛi accele
rans paſſionē qua in ſupnis ef
ficeret regnū q̄d hꝫ nō finē• Age
ergo nūc ſupno regi ſalutis tui
pncipi cuſtos• Age inq̄ eccleſia
age tu precipue predicatoꝛ ⁊ mi
noꝛ• Agamꝰ et ōnes ſolemniter
grās q̄ talem iſtis tēpoꝛibꝰ regē
dedit q̄ i forti manu teneat reg
nuꝫ tuū et nichilominꝰ pacis ca
ritatis huīlitatis exempla pre
beat vniuſ• Eque eni gladiꝰ in
cūoībꝰ aptꝰ ē ⁊ tū nudꝰ exerit̄
et cū retracta manu ꝯūtit̄ in va
ginā• ¶ Vidi i brebancie ptibꝰ
in monaſterio cyſtercieñ• moni
alem quādaꝫ religioſam valde
⁊ vita puram• quā cū viſitarē et
eam vt poteā conſolarer ſubito
demon peſſimꝰ q̄ in ea latebat
p hoīs vba ſalutis ferre non va
lens cepit latrare vt canis ⁊ hy
ena ore ac collo ꝯtoꝛto eiuſq̄ꝫ
luibus blaſphemare• Cui dixi•
O miſerrime q̄ in dei laudibus
cum bōis angelis inſiſtere nolu
iſti nūc canū latratus ⁊ beſtias
imitaris• ¶ Vidi ⁊ aliā in cadeꝫ
terra mulierem diuitem ⁊ hone
ſtaꝫ poſſeſſam a demonio• quā cū
rogāte preſbitero religioſo vi
ſitarem• iuenimꝰ eam a vexacōne
demonis q̄ſcētem ⁊ ſenſate lo
quentem vt ſanam• Tūc occul
te nullo aduētēte viſuꝫ cātici mo
yſi in deutronomio ſcḋm ꝗ a ſcō
q̄dā viro audieram tercio repe
tiui ad ꝓuocādū demoniū i obſeſ
ſa• Deū q̄ te genuit dereliq̄ſti
et oblitus es dñi creatoris tui•
Nec moā• mulier pallere cepit
labijs atq̄ꝫ vultu ⁊ due vene i col
lo eius ad groſſiciem pollicis i
tumeſcere• Tunc ego• quare in
quio peſſie vexare feminaꝫ pre
ſūpſiſti• Moꝛtuo inq̄t viro ſuo
cōpaſſa in ſubſidiū aīe illiꝰ con
tulit q̄cquid boni fecerāt in hac
vita• et ex hoc nacta occaſione
vas vacuū mox itraui• Cui ego•
mētiris miſerrime• ex hoc eni

qđ dedit mediāte caritate cumu
latum eſt bonum eius. Et ille cū
cachinno. mendax inquit ſum.
nec mirū ſi mentior. Mox ego.
Eſtne illa tam pulchra vt dicit
celeſtis prīa quā pdidiſti. Et
reſpōdit. In infinitum pulchri
or q̄ᵖ dicatur. Et ego. velleſne
redire ad illam ſi poſſes. Et il
le. vellem inq̄t vt poſſem vſq;
ī diē iudicij oīa excogitata ſup
plicia ſuſtinē. Cui dixi. Et ego
promitto tibi in periculum ſalu
tis mee promiſſe ſi mendax in
ueniar. illam perditam glori
am recuperare te poſſe ſi tantū
hec dixens. Domine deus pec
caui ignoſce michi. Et mox ille
contorto collo exclamat horri
ce domine domine. Cūq; hoc ſe
pius cum clamore valido perſo
narz nec vltra ī v̄bis procederz.
Impoſſibile enī ſciebam illi vt
deum ſuum dn̄m recognoſceret
et ſe fateretur peccaſſe atq; ſibi
precaretur ignoſci. tandem ſub
iunxit. Dn̄e deus margarete ſic
enim obſeſſa mulier vocabat.
deū recognoſcere dn̄m ſuum in
dignatus. Tunc ego. o īfeliciſſi
me omnium creaturarū ſupbia
eliſit te ⁊ de celo depulit. te redi
re ī expiabilis ſuperbia nō per
mittit. Nec mora. confuſus ob
mutuit et poſt paucos dies non
tamē tunc finam dereliq̄t. Au
di et de alio obſeſſo mirum dei
iudicium. Erat circa cameracum
ciuitatem q̄dam hereticus aſtu
tus valde qui metuens īquiri ⁊
comburi a fratribus p̄dicatorib⁹
q̄ ī dc̄a ciuitate eo tpe plurimos
comburebāt finxit ſe arreptū a de
mone. ⁊ ob hoc ad ſcūm archa
rium in aſpcia obſeſſos curare
potentem ligat⁹ ab īimicis vel
amicis deduct⁹ ē vt in eo non
hereſim ꝯpalatā ſꝫ furiā puta
rent. Et vt audiuit q̄d ā cleric⁹
obſeſſus a demone et ligat⁹ q̄
eligius boogas ſic enī vocaba
tur ligatus poneret in locum.
ſubſequenti nocte idem obſeſſ⁹
clericus diuino nutu ſolut⁹ eſt.
et aggregans mattas ⁊ ſtrami
na atq; eccleſie ſcampna ſuper
ligatum hereticum cumulauit.
Iudum aūt et fictam credēs ille
diſſimulat quoadvſq; clericus
ignem de lampade ſumens cōbu
rere hereticum cepit. ⁊ tunc he
retic⁹ clamauit. Ad cuius vocē
expergefacti cuſtodes cū ignem
extīguere niterēt cleric⁹ arrep
to gladio quē caſu iuxta lectū
inuenit oēs violenter abegit et
hereticum in ignem combuſſit.
Nec mora. diuino exacto iudi
cio cleric⁹ a demoē liberāt⁹ ⁊ ple
ne ſoſpes apparuit. At nūc qm̄

fallacias demonũ ex mag̃ par
te deterim⁹ per q̃s vexari apes
fideliũ ↄſueuerũt hinc operi no
ſtro finem imponimus. lectores
libri hui⁹ attẽtius flagitantes
ne dñs detrahãt mim⁹ q̃ᵱ decuit
bñ dictis. ſʒ i exẽplũ v̓tutis tra
hãt quicq̃d iuenerĩt bñ dictum.
Peto autem ſuppliciter ab hiis
marie q̃ꝫ man⁹ xp̄i ſang̃ne ↄſe
crate ſũt i altari q̃ten⁹ ꝓ me ſpe
cialiter ⁊ ꝓ cũctis fideliũ aïab⁹
vnã miſſam celebrẽt. l' ſi ſacer
dos nõ ẽ celebrari faciat lcõr li
bri. Et rogo vt ſi aliq̃d ĩ hoc la
bore vl' aliis vmq̃ᵱ merueri illũ
tãq̃ᵱ me pticipẽ faciat ih̄s xp̄us
dñs nr̄ q̃ cũ prẽ et ſpiritu ſcõ vi
uit ⁊ regnat deus p omnia ſecu
la ſeculoꝝ Amen.

¶ Explicit liber apũ q̃ dicit̃ bonũ
vniuſale quia de prelatis et ſub
ditis tractat de quo ſit deus bñ
dictus ĩ ſecula Amen.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF